

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
U S L U Ž B E N C E V
D R Ž A V N I H
Ž E L E Z N I C

V

L J U B L J A N I
L E T O ° X I V

11

V S E B I N A

IDEALIZEM V ZADRUŽNIŠTVU / ČEMU ZADRUŽNA VZGOJA /
K OBČNEMU ZBORU „KOLA ŽEN ZADRUGARK V LJUB-
LJANI“ / RAZGLEDI: PROMET IN RAZDALJE / OGNJIŠČE:
ZAVESE V NAŠIH STANOVANJIH / KAKO ZAZNAMUJEMO
OTROŠKE ŠOLSKE PREDMETE / PREHRANA: VREDNOST
BELIH RIB / NASVETI IN KUHARSKI ZAPISI ZA NAŠE GO-
SPODINJE-KUHARICE / LEPOSLOVJE: ZAKON / MOJA BE-
SEDA / ZADRUŽNI VESTNIK / IZ UPRAVE

Inventura — trgovine zaprte!

Radi letnega popisa blaga, ki ga moramo opraviti po predpisih zakona in pravil, bodo naše trgovine na Jesenicah, v Ljubljani in Mariboru zaprte naslednje dni:

specerijske v soboto, dne 31. decembra 1938 ves dan,
manufakturne pa v ponedeljek in torek dne 2. in 3. januarja 1939 ves dan.

Prosimo vse člane, da upoštevajo to obvestilo pri svojih nakupih, se pravočasno oskrbijo z vsem, kar rabijo in navedene dneve ne prihajajo v naše poslovalnice radi nakupov blaga v trgovinah, ki bodo zaprte.

Nakupovalni termin v decembru!

Nakupovalni termin bo meseca decembra radi božičnih praznikov in letne inventure otvorjen

že 19. decembra 1938.

Proda se lep službeni plašč in dolg kožuh (za močno postavo). Teran Gabrijele, vdova čin. VIII/3, Dolenjska c. 12/I. n.

VABILO

na ustanovni občni zbor Kola žen zadrugark v Ljubljani

ki se bo vršil v petek, dne 16. decembra 1938 ob 20. uri v glasbeni dvorani železničarskega glasbenega društva „Sloge“ v Ljubljani, Pražakova ul. št. 19.

Dnevni red:

1) Otvoritev.	4) Volitev upravnega odbora.
2) Poročilo pripravljalnega odbora.	5) Volitev nadzornega odbora.
3) Sprejem pravil.	6) Slučajnosti.

LJUBLJANA, dne 22. novembra 1938.

Za pripravljalni odbor:

Rakovec Marija, s. r., — Vargazon Alojzija, s. r. — Dežman Franja, s. r. —
Lapanja Marija, s. r. — Perdan Marija, s. r.

REJEC MALIH ŽIVALI, novemberska in decemberska številka sta izšli. S to dvojno številko zaključuje list peto leto svojega obstoja. Uvodni članek pojasnjuje postanek lista: Rejec malih živali, orisana je tudi na kratko zgodovina rejskega pokreta pri nas. V nadaljnjih člankih se vrsti snov o perutninarstvu, kuncereji, kozjereji, ovčjereji, o vzgoji kanarčkov in ribic, o pouku za naše gospodinje, Al-

brechtov roman „Soncu naproti“ se tudi konča z veselim koncem, v zadovoljstvo vseh prijateljev malih živali. Slede družbene vesti, drobiž, novice iz vsega sveta, dopisi, nasveti, književnost, kotiček za mlade rejce itd. itd. List je opremljen z lepimi izvirnimi slikami. Naroča se v Ljubljani, Korunova ulica 10. Ob petletnici mu kličemo: Le krepko naprej!

Z A D R U G A R

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 11

Ljubljana, 20. novembra 1938

Leto XIV

Idealizem v združništvu

Prav nič vablivo ni oznanjati danes v praktični vsakdanjosti silo in polet te ali one ideje. Svet je do neznosnosti zmaterializiran, za ideje mu ni mar. Človeštvo obvladuje sila pesti in bomb. Plamenica resnične kulture nikakor ne more priti do pristojne veljave; oni poedinci — idealisti, ki jo dvigajo, ostajajo osamljeni, izigrani in osmešeni.

Ni bilo še dobe, v kateri bi se bila ideja tako malo cenila, kakor je to v današnji motni in nemirni dobi. Ni bilo še dobe, v kateri bi bili fanatiki, ljudje energije in velikih teženj, opirajoč se na nove parole, zavladali državam in postali vodje naroda. V visoki kulturi XX. stoletja se postavljajo take, nekdanj nedoumljive neverjetnosti skoro na dnevni red cele zemeljske oble.

Slepo in fanatično verovanje in zaupanje v zasanjane parole, v drzne geste rožljajočega orožja je nadvladalo znanje, razpaljena volja si je podjarmila trezno presojo, in rezultate vidimo v nezaslišanih dogodkih, ki se dnevno na vseh kontinentih kopičijo pred nami.

Vera skupno z voljo ustvarja značaje. Značaj ljudi pa je najvažnejši moment v vsakem pokretu in v vsaki organizaciji. Organizacija brez vsake vere in brez vsake etične vsebine je prazna. Poglavitna stvar je značaj ljudi, ki tvorijo to organizacijo. Duševno globoki in kulturno prav usmerjeni ljudje morejo popraviti tudi slabo organizacijo, toda slabi ljudje lahko upropastijo tudi najboljšo organizacijo.

Tudi v združnih organizacijah, in morda največ prav v teh organizacijah ima največjo vlogo kvaliteta članov in stopnja njihove naobrazbe. Niti v eni drugi organizaciji ni prepričanje tako zelo važno, kakor je to v združni organizaciji. Prepričanje, ideja in idealizem, to so sile, ki razgibljejo delovanje zadruga. Ljudje brez prepričanja ne morejo ustvariti napredka v zadrugi. Za ustvarjanje velikih del je potrebno navdušenje, in po veličini prepričanja, ki ga ima človek, bo ustvarjal velika ali mala dela.

Združništvo v ustaljenejši doktrini je razmeroma mlad pokret. V letu 1944 bomo proslavili njegovo prvo stoletnico. Vendar je ta po-

kret do danes že zajel ogromne množice izkoriščanih malih ljudi in vsako leto praznuje že več sto milijonska armada zadružnikov svečano svoj mednarodni praznik zadružnega dneva. Pokret stalno in nevzdržno raste. Ni še povsod povsem edinstven, marsikje je podeljen po družabnih razredih ali po političnih nazorih, po narodnosti in veri, po pripadnosti k različnim zadružnim sistemom itd. Potrebe so pač mnogoštevilne, pa so tudi pota različna. Kar je pa glavno in vsemu pokretu skupno, je predvsem dejstvo, da so zadružne organizacije združenja malih ljudi, ki so se združili prostovoljno, da ostvariyo določene skupne cilje z medsebojno pomočjo, s pomočjo skupnega gospodarskega podjetja, ki dela s sredstvi vseh in na skupen riziko in za skupne koristi.

Splošno obeležje teh združenj je, da hočejo ustvariti tak ekonomski in družabni red, ki je v stanju, da se osloni ne na borbo, temveč na slogo, ne na duh konkurence, temveč na solidarnost, ne na premoč podjetja, kateremu je cilj dobiček, temveč na sodelovanje z delavcem.

Načelo sporazuma za življenje je najmanj toliko staro, kolikor je stara borba za življenje. Zadružni sistem ni izšel iz mozga nekega teoretika ali reformatorja, temveč iz duše samega naroda. Seveda, zadružni sistem tak, kakor je danes, je proizvod številnih mislecev, ki so delali na ekonomskih in socialnih problemih. Teoretiki in praktiki so bili dostikrat isti ljudje. Nasprotja ali stalnega nesporazuma med teorijo in prakso v zadružništvu ni.

Ideja in presaditev te ideje v praktično življenje ostaneta v zadružnem pokretu v stalni medsebojni izmenjavi vplivov drug na drugega. V svojem praktičnem izvrševanju in življenju ne more biti zadružni pokret brezidejen, brez načelnih vodilnih smernic, on je vsekakor premišljen, ima točno ugotovljene cilje in njegova politika ima točno odrejeno smer. Idejna moč je tedaj potrebna zadružnemu pokretu, da mu ohrani njegov specifični značaj, da ga obvaruje zablod, da ne izgubi cilja, da ne bi postal primes drugih socialnih akcij, ali da se sploh ne iztroši odnosno ne izgubi. Ideje — vodilje so za zadružnike svetilnik, ki osvetljuje pravo pot.

Zadružna ideja je veličastna in vendar v bistvu tako preprosta, ideja, ki združuje narode v mogočno zadružno gibanje. Leto za letom raste zadružna armada kljub temu, da tu ali tam naleti na skoraj nepremagljive ovire. Morda doživi v posameznih krajih pod silo razmer tudi zastoj ali celo poraz, toda vedno in povsod se potem prerodi in usmeri k novemu poletu, kar je neizpodbiten dokaz, da je zadružna ideja zdrava in prodorna.

Idealne so naloge združništva, še idealnejši je njegov cilj. Podčrtati moramo, da združništvo ni samo samopomoč, ki skuša odpo- moči trenutnim gospodarskim težkočam, marveč je tudi idejno gibanje, ki stremi za pravičnejšo ureditev gospodarsko socialnih družbenih odnosov, ki zahteva ustvaritev trajnega reda gospodar- skega blagostanja in miru.

Združništvo stalno ponavlja svojo zvestobo onim združnim na- čelom, ki so našla svoj izraz v sistemu ročdelskih pionirjev. Ta načela vsebujejo v sebi višji gospodarski red kakor je oni, ki vlada zadnjih 100 let. Ta načela dvigajo življenje in delovanje človeka na višjo stopnjo in stremijo za tem, da se splošno prizna vez, ki spaja vse narode v veliko rodbino. Združništvo se stalno in neumorno trudi, da pomaga politiki, ki ščiti vse zdrave narodne težnje in kateri sta dokončni cilj kolektivna varnost in svetovni mir.

Kakor na eni strani vemo, da je znal kapitalizem dvigniti eko- nomske organizacije z zboljšanjem tehnike in racionalnih metod pri organizaciji in upravi podjetja ter tako tudi nivo kulturnega živ- ljenja na zelo visoko stopnjo, ker je znal spretno izkoristiti vse no- vejše izume in iznajdbe moderne tehnike, tako tudi na drugi strani vemo, da je ravno on tisti, ki na najbrezobzirnejši način drvi za čim večjim dobičkom, ki izkorišča svoje delovne metode v škodo malega človeka, ki je do skrajnosti antisocialen, ki ustvarja med seboj in delavcem vedno večji prepad. Združništvo se bori za združne ideale s sodelovanjem malega človeka, kapitalizem pa se bori za la- sten profit proti malemu človeku, tako da ga v čim večji meri izko- rišča in socialno in ekonomsko onesposablja za vsako gospodarsko tekmovanje.

V javnosti se pogosto trdi, da je združništvo neprijateljsko raz- položeno do trgovskega stanu, da mu odjeda kruh, in da predstavlja zanj veliko nevarnost. Trdi se celo, da združništvo zaradi tega, ker se bori proti trgovcem, duši razvoj narodnega gospodarstva. Take trditve so povsem neutemeljene. Združništvo vidi v trgovskem stanu one, ki posredujejo izmenjavo ekonomskih dobrin in je globoko uver- jeno, da ta posel absolutno ne more predstavljati izključno pravico samo enega stanu. Novi vek se je končno le dokopal do novega spo- znanja, da niso kapital, konkurenca in profit neobhodno potrebni pogoji za napredek in blagostanje naroda, pač pa nasprotno, da zdru- žene moči, usmerjene k splošnim ciljem in za splošne koristi pred- stavljajo ona sredstva, po katerih se najhitreje in najboljše pre- porodi politična demokracija, prepreči gospodarska neenakost in da se v mednarodnih odnošajih dokončno ustvari občutek zaupanja in pomirjenja. In te slednje cilje skuša doseči združništvo s pritegnit- vijo vseh svojih najboljših sil od svojega postanka dalje.

Moč zadružne ideje je iz dneva v dan silnejša. Široke plasti delovnega ljudstva, malega in srednjega človeka prisegajo na zadružno zastavo. Poudarjati pa moramo, da je dobro poznavanje zadružnih idealov potrebno vsakomur, ki služi temu pokretu. Res je, da je v zadrugah, posebno pa v njihovih vodstvih „zadružni idealizem“ morda nekaj, kar se ne da izmeriti, toda nekaj, kar zajamčuje uspeh v delu. Pravilno usmerjeni idealizem v zadrugi se ne da v denarju preceniti, ta idealizem ima v zadružni organizaciji dostikrat mnogo važnejšo vlogo, kakor pa materialistična praksa.

Dajmo ideji v zadružništvu tisto veljavo, ki jo zasluži! Osebni interesi in samovolje vseh vrst se morajo izločiti! Osvetimo in strnimo se predvsem v naših zadružnih ustanovah v popolni solidarnosti. sodelujmo vsi za vse!

J. L.

Janko Furlan:

Čemu zadružna vzgoja?

Vaše dečje zadruge so nekaj novega ...
Ne razumem, čemu jih tako priporočate ...

Teh besed iz priložnostnega razgovora se večkrat spomnim in so tudi povod k temu članku. Vem, da je smisel mladinskih zadrug pretežnemu odstotku zadrugarjev prav tako neznan.

Razčlenimo torej te zadruge od strani njih pomena, namena in umetnosti na naših tleh.

Potrebno je, da najprej odgovorimo na vprašanje, kaj in čemu so zadruge sploh. Pri tem pa ne bomo uvrščali vsakega člana te ali one zadruge tudi med zadrugarje. Od člana do zadrugarja je namreč zelo velik korak in nekam tako daleč, kot je n. pr. med vozom in njegovo vprežno silo ali med mrtvo in živo materijo.

Naša opredelitev pojma „zadruga“ ali „zadrugar“ je navadno zelo preprosta. Dovolj nam je, če nas „konsum“ — tako radi nazivamo naše nabavljalne zadruge — postreže z dobrim blagom, ugodnimi cenami, pošteno vago, kratko, da nam nudi čim več gospodarskih ugodnosti. V ostalem se ukvarjamo z zadrugo le v toliko, v kolikor smo ž njo osebno prizadeti.

Razumljivo je, da je gospodarsko vprašanje prav danes osišče vsem ostalim prizadevanjem, toda nobeno gospodarsko združenje pa ne more in ne sme nuditi posamezniku samo pravice. To velja pred vsem za člana zadruge. Ne pozabimo, da je zadrugar le, kdor se v polni meri zaveda svojih dolžnosti in pravic do zadruge ter to svojo zavest vedno in povsod v besedi in dejanju izpričuje. Zadružništvo pomeni

ravnovesje med dolžnostmi in pravicami posameznikov, združenih po istih ali vsaj zelo podobnih interesih, pred vsem onih gospodarskega značaja. S tem je posredno povedano, da je naše zadružništvo šele v začetnem razvoju in komaj prvi korak na poti k njegovemu končnemu cilju: gospodarske, kulturne in politične osvoboditve, torej k največjemu cilju človeštva.

Zakaj nismo še prežeti z vero v to poslanstvo zadružništva? Kratek odgovor: Ker se naša nezadružna miselnost temu upira. Taka je, da išče vzroke svoje materielne in moralne nemoči izven svojega „jaza“. Saj čujemo tako tipične izjave sedanje duševne sredine, kakor: „Slabo je vedno bilo in ostane“ — „Kaj naj bi mali proti velikim?“ — „Taka je večna sodba malih“. — In tako dalje. Lastno bedo pripisujemo celo preddoločeni usodi in neki neizbežni zakonitosti, ki da se ji ne moremo protiviti. Ali ni to izraz prepustitve samega sebe golemu naključju — onemu „Kar bo, bo“?!

In vendar ni treba posebno bistrega očesa za dognanje vzrokov, ki izvirajo vsi iz realnosti človeške družbe — iz nas samih in določujejo našo usodo. Na našo usodo pada senca naše miselnosti. Za to trditev nam ponuja vsakdanje življenje nešteto primerov. In kakšna je ta naša miselnost?

Kolikokrat je že bilo podčrtano prav v okvirju zadružnega življenja, da je naš „jaz“ prevlečen z debelo plastjo sebičnosti, ki je razlog mnogim gospodarskim in socialnim krivicam, ki jih moramo tako po lastni krivdi prenašati. To je naša dediščina, ki se je ne moremo otresti.

Od prvega utrinka zavestnega življenja dalje je odrastli rod gledal, poslušal in otipaval življenje takó, da so vtisi, predstave in pojme, skratka vse, kar je duševno usrkal, kovali v njem težnjo po samoobrambi na zgolj individualistični osnovi. Načelo „Vsak zase!“ nas je zrahljalo in razvezalo takó, da ne vemo več, kod ne kam.

Tako smo vklenjeni v dvojen jarem: prvega nam natikajo kočijaži gospodarskega voza, ki nas, vprežena izmučena kljuseta, brezobzirno priganjajo, drugega si prostovoljno natikamo sami s svojo mentaliteto.

Naša in predvsem naša kot državnih uslužbencev dolžnost nam nalaga, da čim prej odložimo to duševno opremo vsaj v toliko, da damo mesto spoznanju o nujnosti take vzgoje, ki ne bo obremenjevala novega roda z našo dediščino, jim ubijala vero, voljo, optimizen; ki bo znala ceniti nezmerno moč skupnosti. Treba nam je vzgoje, kot jo nujno terjajo že same socialne razmere, ki tako razločno razgrinjajo našo revščino.

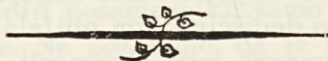
Česar ni dala preteklost nam, to privoščimo v bodoče otrokom, da bodo znali vršiti svoje dolžnosti do družbe in terjati svoje pravice le do one meje, kjer niso okrnjene pravice ostalih, in predvsem, da ne bo vzajemnost, utemeljena v naravnem zakonu, izumetničena in skrivenčena do predpravil redkih mogotcev.

Precej let združnega dela je bilo treba in precej izkustev prebroditi, preden smo doznali, da nam ne pomaga še tako mogočna stavba, če si ne ustvarimo mladega združnega kadra z novo miselnostjo in novimi ideali, ki bodo pognali mladino preko našega slepega čakanja na naklonjenost bodočnosti. Mladina naj spozna pota in cilje z združno vzgojo, ki je osište prave življenjske šole. Ta vzgoja gre preko toliko negovanega metodiziranja in bleščečih nauk naravnost k idejnemu vrelcu resnične demokracije.

Današnja mladina je za tako vzgojo tako pripravna kot nikoli prej, ker jo takó uči svobodno razrvano življenje in pogled v bodočnost. Zato bi bilo zanemarjanje in odlašanje s to vzgojo greh nad našo bodočnostjo.

Od prvih šolskih korakov dalje naj se mladina vzgojno in praktično poučno uvaja v združno udejstvovanje. Podčrtano: le praktično, ker le tako si igraje usvoji elemente združne miselnosti za kasnejše udejstvovanje pri gradnji materialnega in duhovnega življenja. Nobena razvojna doba ni tako hvaležna, nobena tako uspešna, ker nobena nima te žeje in lakote, niti takih prilik za plemenito in konstruktivno delo. Mladina je klana, samonikla, kipeča, človečanska. Te in druge njene moralne vrline je treba smotrno in koristno vpreči, da stopnjema sama razbere uspehe, ki jih ji prožijo samodejavnost, samopomoč, vzajemnost itd.

Vsako nadaljnje utemeljevanje potrebe take vzgoje in s tem tudi združnih organizacij bi bilo odveč. Starši, vzgojitelji in prosvetna uprava, vsi imajo svoj enaki delež na tej dolžnosti. Prav tako so na tem zainteresirane tudi naše in ostale zadruge, oziroma njih zveze. Mnogo bodo storili za utrditev združne stavbe, še več pa za zboljšanje usode naše mlade rasti in celotnega naroda, če bodo izposlovali obveznost pouka združništva na vseh šolah in s tem tudi dovoljenje za praktično združno udejstvovanje.

K občnemu zboru „Kola žen zadrugark v Ljubljani“

V večini evropskih držav pa tudi v prosvitlenejših deželah ostalega sveta, zlasti Severne Amerike, so v nekaterih že predavnimi leti, v drugih pač šele kasneje izprevidеле žene, da bo združništvo popolnoma zmagalo takrat, ko bodo tudi žene spoznale visoki in vzvišeni pomen združnega pokreta, ko bodo prežete združne miselnosti navdušeno in iskreno stopile na plan in roko v roki s svojimi moškimi tovariši in sobojevniki branile načelo: „Vsi za vsakega, vsak za vse.“

Lepo je že število žena, ki so se združile v ženskih združnih krožkih in v nacionalnih zvezah. Vse te zveze veže medsebojno Mednarodna združna ženska zveza. Na peti konferenci te Mednarodne združne ženske zveze, ki se je vršila preteklo leto dne 2. do 9. septembra v Parizu, je že sodelovalo 410 zastopic nacionalnih ženskih zvez, ki so članice Mednarodne zveze, 26 odposlancev iz dežel, kjer je združni ženski pokret šele v povojih, in 56 častnih gostov združnih zvez in organizacij, med njimi tudi zastopnica Zveze narodov. Konferenca je ugotovila veselo dejstvo, da združni ženski pokret po vsem svetu stalno napreduje. Tik pred konferenco so postale članice Mednarodne ženske zveze še tri nove zveze: francoska, rumunska in novozelandska. Na konferenci so bili podani dragoceni referati in osvojenih je bilo več važnih sklepov, ki jih združuje resolucija, sprejeta na konferenci. V resoluciji poziva med drugim konferenca vse nacionalne združne zveze in ženske organizacije, naj posvečajo veliko več pozornosti kot doslej mladini. Mladino moramo že v zgodnjih letih pridobiti za naše ideje in vsejati v njihove, za vse dobro dovzetne duše ljubezen do združništva. Že v otroški sobi in dobi morajo roditelji začeti deco vzgajati združno in za skupnost, in tu ima prvo besedo mati. Opozarjajoč na važnost in veliki pomen ter na neizbežno potrebo sodelovanja poziva nadalje resolucija žene, naj se strumno udeležujejo v vseh panogah združnega delovanja, kajti čim očitneje bodo nosile mavrično zastavo, ki so si jo izbrale same, tem večji bo njihov vpliv na ves ostali ženski svet in tem večjo koristnost bodo lahko izkazale združnemu pokretu in skupnosti. Končno izjavlja resolucija, da so vse zadrugarice sveta pobornice miru, ki se bodo z vso vnemo zavzemale za konstruktivno mirovno delo, kajti vojna ne bo nikoli reševala problemov oz. vedla do gospodarskih zboljšanj, ona more le uničiti blagostanje in srečo človeštva.

Združni ženski pokret ima svoj izvor na Angleškem, kjer se je že leta 1885 ustanovila zveza žen zadrugaric. Ta zveza, ki je za letošnji

svoj kongres priredila posebno razstavo, na kateri je prikazala vse svoje delo od početka, je na svoje delovanje lahko ponosna, saj ima 1773 krožkov, v katerih je včlanjenih 83.000 zavednih drugaric, ki se marljivo udeležujejo v vsaki panogi združnega pokreta in javnega življenja. Poleg nje deluje v kraljevstvu še škotska zveza, ki šteje 32.793 članic. Na Irskem je 45 kol s 3250 članicami. Švedska ženska zveza obstoji že 31 let in ima 11329 članic. Zelo plodonosno deluje belgijska zveza, v kateri deluje z velikim razumevanjem za lasten podvig in koristi skupnosti 22416 članic; na letošnjem kongresu te zveze se je poudarjalo globoko prepričanje, da bo do konca leta štela zveza 50.000 zadrugaric, kar jasno izpričuje veliko samozavest in zavidno delavnost zveze. Močno je porasla v zadnjih 10 letih konsumno-združna zveza švicarskih žena, na čije kongres je došlo letos 100 delegatinj. V zvezi severno ameriških združenih držav se bori veliko število žena, da bi združno gibanje postalo velika socialna sila, ki naj prerodi človeštvo in mu pomore do boljših življenskih pogojev.

Ne bomo navajali še ostalih držav, kjer so se združile žene za sodelovanje in skupno delo, omeniti hočemo le še žvezo zadrugaric v naši bratski Bolgariji. Delo te zveze in bolgarskih žena je občudovanja vredno radi smotrnosti in doslednosti, s katero ga opravljajo pri obstoječih težkih prilikah. Ni ga skoraj področja javnega udejstvovanja, kjer se ne bi udeleževale bolgarske zadrugarice. Nепrestano opozarja zveza zadrugaric vse prebivalstvo države na važnost združništva in vsepovsod nastopa vzgojno s prirejanjem predavanj in učnih tečajev. Stalno prikazuje ljudstvu veliki pomen združnih hranilnic, organizira vsako leto za deco zadrugarjev obsežne počitniške kolonije, ustanavlja in vodi tečaje za žene in dekleta, kjer se podučuje varno in skrbno gospodinjenje, ustanavlja otroške vrtce in šole za matere ter opravlja še mnogo drugih obče koristnih poslov.

Slediti vzgledu žená v drugih državah in pokrajinah, so se odločile sedaj tudi naše članice in žene naših združnikov; tudi one hočejo postati sograditeljice nove družbe, tudi one hočejo sodelovati v združnem pokretu in pomagati, da se čimpreje uresničijo težnje in stremljenja združnih ideologov in praktičnih delavcev. Pripravljalni odbor za ustanovitev „Kola žen zadrugark v Ljubljani“ nujno vabi in poziva članice vseh ljubljanskih zadrug državnih naleščencev in soproge ter hčere teh združnikov, da nemudoma prijavijo svoj vstop v snujoče se „Kolo žen zadrugark v Ljubljani“ in da vse pridejo na ustanovni občni zbor, ki bo 16. decembra ob 20. uri v glasbeni dvorani železničarskega društva „Sloge“, kot je objavljeno na drugem mestu te revije. Pravila so bila objavljena že v št. 9 „Zadrugarja“ iz leta 1937.

Veselimo se sklepa ljubljanskih zadrugark in ga iskreno pozdravljamo. Žene in dekleta — navdušeno in strumno na delo, širok je krog udejstvovanja in vsaka članica „Kola“ se bo lahko izživela v delu za procvit združništva. Prepričani smo, da bo „Kolo žen zadrugark v Ljubljani“ kmalu našlo tudi drugod navdušene posnemalke in da bo sejalo rodvitno seme za združno ideologijo in za socialni in gospodarski preporod človeštva. Če se bodo zavedale kolašice, da ne smejo služiti lastnim interesom ali pa stremljenjem, ki bi le njim prinašale male gospodarske koristi, temveč da morajo služiti združništvu, ker vidijo v njem sredstvo za doseg novega in boljšega življenja in za preobrazbo sveta, potem bodo opravile veliko misijonsko delo v korist skupnosti, svojega naroda in vsega človeštva.

Janko Sotošek:

Promet in razdalje

Promet stremi za čim hitrejšo zvezo dveh točk na zemeljski površini. Pri tem mora premagovati razne ovire časovnega (razdalje) in fizičnega značaja (sestave tal, površinske oblike, rastlinstvo, voda, podnebje). Poleg tega vplivajo negativno na brzino prometa pomanjkanje hrane in mnogokrat človek sam, na pr. roparji, težave pri prekoračenju meje itd. Razvoj prometa je neprestana borba z razdaljami in z zemljo. Najvažnejši rezultat te borbe je zmaga nad prostorom in pridobitev na času. Dočim se s kulturnim napredkom spreminjajo ostali pogoji trgovine in prometa, ostajajo razdalje in fizični značaj zemlje vedno isti. Le v majhni meri je uspelo človeku na najvišji kulturni stopnji spremeniti prirodne razmere, tako na pr. s tem, da je skrajšal velike ovinke v pomorskem prometu s kanali, ki vežejo razna morja (Sueški, Panamski, Korinski itd.), dalje z ureditvijo pristanišč na nezavarovanih obalah, z regulacijo rek in gradnjo mostov preko njih, z osušitvijo močvirij in sečnjo prometu sovražnih gozdnih predelov in z napravo predorov skozi promet ovirajoče gore.

Pomen prometnih zaprek je bil v raznih historičnih dobah različen. Svet kulturnega človeka starega veka je obsegal v glavnem pokrajine ob Sredozemskem morju in je bil mnogo manjši kot v srednjem veku, ko mu je pripadal večji del vzhodne zemeljske poloble. V dobi odkritij se priključi pozneje znanemu svetu Amerika in v 18. stoletju še Avstralija. Vzporedno s tem vključevanjem v svetovni promet med seboj vedno bolj oddaljenih predelov pa se je zaradi tehničnega napredka krajšal tudi čas, potreben prometnim sredstvom za zmagovanje razdalj in ovir. Zgodovina prometa je torej obenem zgodovina človeških izumov, brez katerih si razvoja današnjega svetovnega prometa sploh ne moremo zamisliti. Ker pa ima vsak napredek v premagovanju prostora za posledico tudi dvig splošne kulture, ni pretirano, če rečemo, da so med vsemi človeškimi iznajdbami doprinesli k civilizaciji — izvzemši abecedo in tisk — največ tisti, ki skrajšujejo razdalje.

Odločilnega pomena so razdalje v gospodarskem, političnem in vsakdanjem življenju. Zmožnost premagovati jih, je eno izmed sredstev, s pomočjo katerega si sposobni narodi pridobivajo bogastvo, zagotavljajo svoj vpliv in obenem pomnožujejo duhovne zaklade človeštva. Zato je pri presoji kulturne višine kakega naroda velike važnosti stopnja njegovega prometa. Kajti le napredni narodi, za katere obenem s kulturnim napredkom raste vrednost časa, morejo in hočejo pri prometu izgubiti čim manj časa. Kulturno nizko stoječi narodi ne znajo obvladovati prostora, razen tega pa brezskrbno iz dneva v dan živeči narodi ne cenijo vrednosti časa. Polkulturni narodi Orienta imajo prav tako malo razumevanja za pomen časa, zato le počasi uvajajo moderna prometna sredstva.

Velika pocenitev in pospešitev transportiranja s popolnejšimi prometnimi sredstvi omogoča izrabo dobrin iz najbolj oddaljenih krajev zemlje in tudi prevoz lahko pokvarljivega blaga na velike razdalje. Posledica tega je, da so se gospodarski pogoji temeljito spremenili in to tako, da produkcija ni več odvisna od bližine trga, temveč od večje ali manjše ugodnosti prirodnih in prometnih pogojev. Seveda pa mora od svojega tržišča zelo oddaljeno področje zaradi velikih prevoznih stroškov nuditi boljše produkte kot se proizvajajo v bližini trga, ali pa mora konkurirati cenam, pri čemer odločajo produkcijski stroški, ki so ponekod zaradi nizkih plač delavstva prav neznatni (japonski dumping!). Zato so tudi kolonije tem več vredne, čim bližje so državi, ki jih izrablja. Francosko severnoafriško kolonijalno ozemlje je ravno zaradi svoje majhne oddaljenosti od Francije zanjo tako važno v gospodarskem in vojaškem pogledu, saj Francija lahko

v slučaju potrebe v najkrajšem času vrže na evropsko fronto veliko silo svoje kolonijalne vojske.

Velikega in često odločilnega pomena so razdalje v vojnem prometu. Poleg moči odloča zlasti brzina, kdo od dveh bojujočih se strank bo vpadel v nasprotnikovo ozemlje. Dalje je treba ločeno marširajoče trupe pravočasno koncentrirati na enem kraju in jih vedno preskrbovati z municijo, hrano in novimi četami. Cezar in Napoleon sta znala odlično uporabljati brzino kot vojaško pomožno sredstvo. Odločilne zmage sta skoro vedno izvojevala po izredno hitrih marših, s katerimi sta presenetila sovražnika. Vojaški promet mora v novejšem času premagovati vedno večje razdalje. V starem in srednjem veku so bile vojaške akcije zaradi primitivnih razmer v prometu omejene na majhne razdalje, če pa so bile izvedene v večji oddaljenosti od domovine, so imele majhen obseg.

Množina in popolnost prometnih poti in sredstev odloča, ali kaka država obvlada svoj teritorij ali jo on obvladuje. Dobro razvito prometno omrežje šele omogoča trdno povezanost posameznih delov države ali jo vsaj pospešuje. V starem veku so bili najboljši graditelji cest Perzi in Rimljani, katerih ceste so služile pretežno v vojaške svrhe. Združene Države Ameriške so tesno združile svoje prebivalstvo z vedno gostejšim železniškim omrežjem. Rusija je po svetovni vojni zgradila in še gradi na tisoče kilometrov železnic in cest zlasti na Daljnem Vzhodu, kajti izučili so jih porazi z Japonci v začetku tega stoletja, ko komaj zgrajena in do pred kratkim enotirna sibirska železnica niti od daleč ni mogla zadostiti njihovim vojaškim potrebam. Jasno je, da k veliki udarnosti po površini manjših evropskih velesil mnogo pripomorejo odlične prometne zveze. „Vistosmeritev“, ki jo poznamo danes v nekaterih državah, je možna pač samo v dobi železnic, avtomobilizma in radia. Nasprotno pa pri rahlo organiziranih političnih tvorbah prirodnih ljudstev moč državnega glavarja pojema od rezidence proti periferiji, kajti manjka dobrih prometnih zvez, ki bi mogle služiti potrebni skupnosti. Čim večje so torej razdalje od državnega središča tem samostojnejši so glavarji perifernih predelov. Slično so bile zaradi počasnosti prometa v starem in srednjem veku obmejne province velikih držav napol samostojne in često pripravljene k uporabi. Tako so bili v turškem cesarstvu na jugoslovanskih tleh številni upori v Bosni in Hercegovini in Srbiji ne pa v Makedoniji in Bolgariji, ki sta ležali bliže glavnega mesta. Večne revolucije v južnoameriških državah niso samo plod neurejenih razmer in temperamenta prebivalstva, temveč tudi slabe prometne povezanosti. Dokaz temu je, da so revolucije v Argentini, odkar je začela graditi gosto železniško omrežje, mnogo redkejša in da jih je mogoče veliko lažje potlačiti.

Poskusi, med seboj čim bolj približati oddaljene kraje, so se delali v vseh časih. Začetki brzega prometa so bili napravljeni na važnem področju obvestilnega prometa. V velikih imperijih starega veka in v razsežnih državah kulturnih Indijancev, Inkov in Atzekov je bil organiziran v obliki štafet. Ob cestah so bile postavljene postaje, na katerih so se izmenjavali tekači ali jahajoči sli. Slavne perzijske kraljevske ceste med državnim glavnim mestom Suso v Mezopotamiji in provincijalnimi glavnimi mesti niso bile nič drugega kot dobre ceste s stalnimi poštnimi postajami in kurirji. Ti so se menjavali na kratke razdalje, zato so dosegali razmeroma veliko hitrost. Poročila so prispela iz Sard in Efeza v zapadni Mali Aziji do Suse v pičlih osmih dneh, medtem ko je vojska potrebovala za prevalitev te 2600 km dolge poti tri mesece. Odlično vzdrževane rimske ceste in vzorna organizacija kurirske službe je dovoljevala, da so vozovi prevozili dnevno povprečno 50 km. V srednjem veku se prometna brzina ni prav nič zvišala, kajti konjenik je napravil povprečno 40—50 km na dan. Šele v 19. stol., ko so se ceste zelo izboljšale, je mogla pošta napraviti 10—15 km na uro in, ker se je vršil promet tudi ponoči, kar nekdam zaradi manjše varnosti ni bilo mogoče, do 250 km v 24 urah.

Železnice, ki so danes najvažnejše prometno sredstvo, so v začetku vozile precej počasi, približno 16 km na uro. Njihova brzina je čedalje bolj rastla, je pa seveda v posameznih deželah iz raznih vzrokov zelo različna in presega ponekod 100 km na uro. Poleg raznih tehničnih činiteljev zavisi brzina vlakov od oblikovitosti terena. V gorovju, kjer se ni mogoče izogniti ovinkom in vzpenjanju, je seveda mnogo manjša kot v ravnini. V gosto naseljenih krajih, kjer je več in važnejših postaj, je hitrost vlakov manjša kot v malo obljudenih predelih. Končno ovirajo potovalno brzino v politično razkosani Evropi številne carinske meje, kar odpade v velikih politično enotnih teritorijih, na pr. v USA in Rusiji. Iz vseh teh razlogov ne napravijo železnice, ki vozijo preko celih kontinentov (transkontinentalne železnice) več kot povprečno 50—60 km na uro ali 1000 do 1400 km na dan.

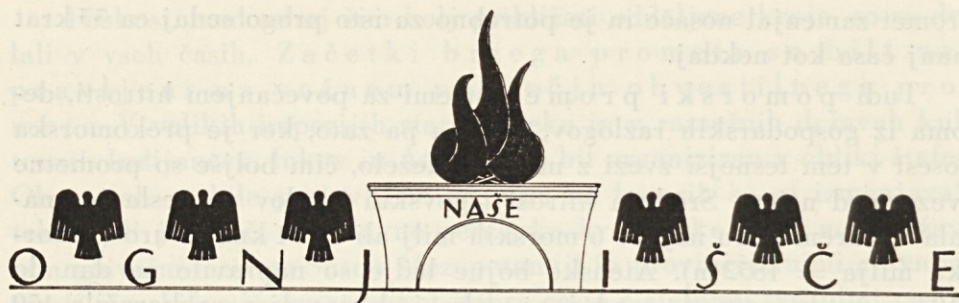
Moderni železniški promet je v primeri z onim starega veka približno desetkrat hitrejši. Predvsem z železnico je danes mogoče v par dneh ali urah varno in udobno napraviti poti, za katere je bilo treba včasih cele tedne in mesece. Pacifiške železnice prepeljejo potnika v štirih dneh preko Severne Amerike od Atlantskega do Tihega oceana, za kar se je potrebovalo še v začetku 19. stol. približno tri četrta leta in bilo zvezano z velikimi nevarnostmi in pomanjkanjem. Največje skrajšanje potovalnega časa je bilo doseženo tam, kjer je železniški

promet zamenjal nosače in je potrebno za isto progo sedaj ca 33 krat manj časa kot nekdam.

Tudi pomorski promet stremi za povečanjem hitrosti, deloma iz gospodarskih razlogov, deloma pa zato, ker je prekomorska posest v tem tesnejši zvezi z matično deželo, čim boljše so prometne zveze med njima. Srednja hitrost trgovskih brodov na vesla je znašala v starem veku največ 6 morskih milj ali ca 11 km na uro (1 morska milja = 1852 m). Atenske bojne ladje so napravile na dan do 110 km in do poznega srednjega veka jadrnice niso prekoračile 150 kilometrov. V dobi odkritij se je brzina ladij zvišala na 200 km in do 18. stol. na 300 km dnevno. Najhitrejša jadrnice iz srede 19. stol. so dosegle 26 km na uro, danes pa pri ugodnem toku in vetru do 32 km. Bistveno se je zvišala brzina v pomorskem prometu z uvedbo parnikov. L. 1819. je „Savannah“ kot prvi parnik preplul Atlantik v 26 dneh. Današnji brzi parniki napravijo dnevno do 1100 km in torej zaostajajo za brzovlaki, medtem ko je bil pomorski promet v splošnem hitrejši od kopnega vse do srede 19. stoletja.

Pred vpeljavo modernih prometnih sredstev je bila zemlja za človeka veliko večja kot je sedaj. Šele devetnajsto stoletje je omogočilo moderni brzi promet na velike razdalje s pomočjo pare in elektrike in s tem nesluteno dvignilo možnosti gospodarskega razvoja. Sličen prevrat v prometu kot ga je prineslo prejšnje stoletje z železnico in parnikom je nastopil v tem stoletju z uvedbo novih prometnih sredstev avtomobila in aviona. Avtomobil je povzročil velike spremembe v gradnji cest, aeroplani pa so najhitrejša prometna sredstva za prevoz ljudi in blaga, ki so glavna mesta na zemlji med seboj tako približali, kot se je to zgodilo po železnici z glavnimi mesti Evrope.

Zaradi velike brzine sedanjega prometa je strah pred velikimi razdaljami zelo padel. Včasih je vsako daljše potovanje predstavljalo avanturo, sedaj pa je vožnja preko oceanov in celin nekaj čisto vsakdanjega. Primitivne prometne razmere so bile vzrok, da v starem veku na nasprotnih koncih antičnega sveta ležeči državi Rim in Kitajska nista ničesar vedeli druga o drugi. Ako pa se danes zgodi kje na svetu kak važen političen ali elementaren dogodek, ga po radiju v par minutah zve ves svet. Moderni promet je torej povzročitelj mnogo tesnejših odnosov med deželami in narodi. Na drugi strani pa pride ravno zato laže do križanja interesov in se je povečala nevarnost vojnih zapletljajev.

ZAVESE V NAŠIH STANOVANJIH.

Več razumevanja za zdravje in zato večje zahteve po zraku in svetlobi so nam dale zadnja desetletja tudi hiše z večjimi okni. Zdaj mi sami lahko reguliramo dohod zraka in sončnih žarkov. Če se nam zdi prav, odpremo okna na stežaj, ali pa jih zapremo in zastremo z zavesami.

Moderna okna so v stanovanju bolj vidna kakor stara ozka in visoka, pa zato zahtevajo tudi več pozornosti. Oči domačih in tujih ljudi se najprvo obrnejo v okna, ko stopijo v stanovanje. Posebno ženske takoj opazijo, kakšne so zavesе. Lepa in čista okna so ponos gospodinje. Če opazimo na oknih stanovanja neumite šipe, umazan les, umazane in nemarno obešene zavesе, si takoj lahko predstavljamo, kako zgle-da stanovanje in koliko je vredna gospodinja.

Prazna okna brez zaves napravijo sobo pusto in dolgočasno. Ob pogledu na stanovanje brez zaves na oknih nam je takoj jasno, da v tem domu ni toplote, ni mehke ženske duše, ki bi imela smisel za lepoto in udobnost, ki bi znala svoji rodbini pripraviti prijeten dom.

Kako neprijetno se počutimo v taki sobi, posebno v sivih mrzlih jesenskih dneh! Človek ima občutek, da je privlekel seboj domov meglo in blato, da ni prostora, kjer bi se tega zoprnega občutka znebil. In kako prijetno je, če pridemo domov v toplo sobo z zastriimi okni! V trenutku pozabimo, kako je bilo zunaj, in se nam srce ob

toplēm občutku kar razširi, slaba volja izgine ko bi trenil.

Sicer pa zdaj že skoro ni hiše, kjer bi ne imeli zaves na oknih. Ne moremo pa trditi, da vidimo na oknih vedno primerne zavesе. Po ubožnejših stanovanjih opazamo vedno preozke zavesе. Moderne zavesе so široke, mehke in obešene morajo biti tako, da jih z lahkoto premikamo.

V temne in nizke sobe obešamo zavesе svetlih barv. Vendar so ekri, zlatorumena, drap in druge svetle barve primerne za vsako sobo. Nizka okna zahtevajo lahke zavesе, visoka pa težje. V sobe s preprostim pohištvom ne moremo obešati dragocenih svilenih zaves, v razkošno opremljene pa ne zaves iz slabega blaga.

Nakup zaves je za gospodinjo vedno precej velik izdatek. Vendar jih danes kupimo lahko že za mal denar. Imeti moramo okus in vedeti, kaj potrebujemo. Ne smemo se tudi prenageliti in kupiti nečesa, kar je velika moda danes, jutri pa je že neokusno. Pomisliti moramo tudi na položaj sobe, ali imamo dosti luči ali ne, na velikost okna, na pohištvo in tudi na barvo sten.

V zgodovini manufakture ni bilo še nikoli na trgu toliko različnih vzorcev za zavesе kakor jih imamo danes. Blago, ki nas spominja na čipke, je vedno moderno in prav zdaj tudi na trgu. Tudi mrežasto blago je jako priljubljeno. Ko je pred nekaj leti prišlo na trg, so gospodinje po vseh državah tako segale po njem, da so tovarne začele izdelovati mrežasto blago v raz-

ličnih barvah, ki se pa ni obneslo. Belo in ekri je bilo še vedno najlepše. Pa čeprav imamo za zavese blago posebne širine in vzorcev, jih vendar lahko napravimo iz poljubnega blaga. Lepe zavese so tudi iz kretona, organ-dija, etamina, tusorja in drugih tkanin, ki se prodajajo za zavese. Prav lepe zavese se dajo napraviti tudi iz muslina ali čisto navadne rjave kotone najcenejše vrste. Za vsako okno moramo vzeti 4 širine. Na vsaki strani po dve širini. Take zavese lahko okrasimo z barvastim vbodom ali vzorčkom, samo ob robovih, nikakor pa nobenega vezenja po sredi zaves. Moderne zavese tudi niso več okrašene s čipkami in vložki ter le redkokdaj z volancami. Vsa lepota zaves je v blagu. Široke, mehke zavese, ki se spuščajo v gostih gubah, zadostijo našim zahtevam v lepoti in potrebi.

Na žalost so moderna okna tako neprimerna za zavese. Tenki zidovi nam ne nudijo dovolj prostora, da bi se okna odpirala v lastni odprtini. Zato nam zgornjih delov zaves zdaj sploh ni mogoče imeti. Pa to ni nikakoli izguba. Mnogokrat so zavese brez njih celo lepše, posebno takrat, če je karnisa tako napravljena kakor okvir. Leseno karniso lahko oblečemo v blago, iz katerega so napravljene tudi zavese. Če pa so nosilci pritrjeni dovolj visoko nad oknom, potem si lahko napravimo tudi zgornji del, ki pa mora biti ne več kakor 30 cm širok. Zgornji del mora biti v skladu s stranskimi deli. Če so zavese široke, naj bo tudi zgornji del napravljen v obliki bogate volance.

Tam, kjer ne maramo, da nam kdo pri zaprtih in nezastrih oknih gleda v sobe, obesimo na šipe vitraže ali male zavesice, ki jih pritrdimo na vseh štirih straneh. Tudi te morajo biti široke najmanj eno in pol širine za vsako okno. Take zavesice delamo iz etamina ali kakega drugega tankega blaga. V gladko blago lahko vsijemo

vložek, ki pa mora biti tako dolg oziroma širok kakor je blago.

Idealno je imeti dva para zaves za vsako sobo: en par na oknih, drugi par v omari, lepo opran in zlikan. Kakor se naveličamo imeti na sebi vedno eno in isto obleko, tako se tudi naveličamo imeti na oknih leta in leta vedno iste zavese. Kako prijetno je, če moremo menjati zavese vsaj dvakrat na leto; jeseni in spomladi. Nove sveže zavese, pričarajo v sobo prijetno atmosfero, v sobi se nam zdi drugače, lepše, prijetnejše.

Dom je nesporno ženino kraljestvo. Žena, ki v svojem stanovanju nikoli ničesar ne spremeni in je ne spremlja misel, kako bi preuredila to in ono, da bi bilo lepše, udobnejše zanjo, moža in otroke, taka žena je prav gotovo pusta, duhovno nerazgibana, s katero se ne more ne mož ne otroci ničesar pogovoriti. Imamo domove, v katerih je danes tako kakor bi bilo pred dvajsetimi leti, ko si je žena prvič uredila svoj dom. V takozvanih boljših stanovanjih najdemo sprejemnice ali salone, ki so bolj podobni muzejem kakor pa stanovanjskim prostorom. Novi časi, nov duh, novi ljudje, potrebujejo tudi novih stanovanj!

M.

KAKO ZAZNAMUJEMO OTROŠKE ŠOLSKE PREDMETE.

Ne malokdaj je mati v zadregi, kako bi zanamovala otroku galoše, plašček, čepico, dežnik, torbo ali nahrbtnik, s katerimi odhaja v šolo. Zgodi se, da otrok svojih stvari niti ne pozna, ko so pomešane med druge njegovih šolskih tovarišev. V drugačnem plaščku ali čepici pride iz šole. Pa ne samo stvari šolskih otrok, tudi stvari odraslih, ki jih jemljemo seboj in puščamo kje, da čakajo na nas, je dobro zaznamovati. Kako zelo nam je žal, če izgubimo eno rokavico ali pozabimo kje dežnik. Če bi bile te stvari zaznamovane, bi vsaj imeli upanje, da jih bo pošten najditelj vrnil.

Obliž, ki ga uporabljamo za pritrnitev obveze oziroma gaze na rano, nam služi sijajno v ta namen. Na majhen košček traku napišemo ime in naslov in ga pritismo na tako mesto, kjer ni vidno. Obliž ne odpade sam, lahko pa ga odtrgamo proč, ko nam več ne rabi.

M.

P R E H R A N A

VREDNOST BELIH RIB.

A. Š.

Kakor hitro zasučesh pogovor na bele ribe ali belice, že mrda z nosom ta ali oni. Pri lovi si imel lepo srečo, poln nahrbtnik belic imaš, toda včasih ni niti lahko, da jih porazdaš, seveda za božje drožje. In vendar je v naših vodah toliko in toliko belic. Postrvi ginejo, belice se množe, ker jih cenimo premalo. Seveda pa je vzlic temu res, da je ravno belica edina ribja hrana nešteto obrežnih seljakov. Zakaj bi torej odklanjali belice na jedilnem sporedu? Vzemimo klina, ki ga nekateri zavračajo. Klinu pride to prav; šopiri se in razmnožuje, neprestano tava v bližini postrvjega zaroda, zasleduje ikre in mladice, uživa razveseljivo zaščito, dasi jo najmanj zasluži.

Recimo, da so belice zlasti poleti nekoliko priskutnega duha, ki še dolgo ni tako privlačen kot pri ščuki, krapu ali celo pri postrvi. In polno koščic ali srti je v belici. Toda za belico govori njeno okusno meso in pa cena, ki ni v nobenem primeru s postrvjo. Vonj in pa koščice prav lahko odpravimo. Niti najbolj razvajan izbirčen ne razloči, kakšno ribo uživa, če smo mu ponudili na naš način razluščeno belico.

Meso samo je namreč brez vsakega vonja. Tista dišavost žari iz škrg, slu-

zavosti, luskin in plavuti. Vse to je treba odstraniti, in sicer tako-le:

Ribo iztrebimo; razluskamo jo pa še ne; s konico ostrega nožiča izrežemo ribo tik pod kožo. Kožo, luskinine in plavuti iztaknemo ribi, odnosno slečemo jo.

To je prav lahka zadeva, če smo izrezali ribi prej prsni plavuti. Nožič zatakujemo pod kožo nekje na tilniku takoj za glavo. Hrbtna in repna plavut rasteti prosto iz kože in ju prav lahko odstranimo. Glavo in škrge zalomimo vznak in jih odtrgamo. Tako nam ostane najokusnejši kos ribe. Izgleda kot surovo meso in je n. pr. pri košatem klinu še dokaj težko. Če ribo ob hrbtenici vzdolž prerežemo, dobimo najkrasnejši filét ali zarebrnico.

Ker smo ribo prerezali vzdolž hrbta, smo že razklali tudi tiste nadležne, male priraščene srti. Ko smo se porezovanju že dodobra privadili, se nam kmalu celo posreči, da izpulimo iz mesa celo pobočne koščice. Riba je zdaj že užitna kot vsaka druga boljše vrste. Ribo že lahko pečemo, ocvremo, dušimo itd. kakor pač se nam zljubi.

Vzdolž narezane ribje praméne osnažimo vseh srti lahko kar že tudi z vilicami. Meso zbašemo v mesno sekalnico, dodamo mu dišav, petršilja, čebule, drobtinic, zamesimo z jajcem in popečemo. Če dodenemo še par gobic dobimo kar sijajno ribjo pečenko.

Kuhajmo ribo na mehko, potem jo zamesimo z jajcem in stepemo. Na ta način dobimo odlično juho, ki diši kot najboljša možganova juha.

Če tu in tam ostane od obeda par pečenih rib, jih zalijemo s kisom, dodamo običajnih dišav in dobimo v par dneh krasno marinado.

Tako nam je početi tudi z manjšimi ribicami, globočki, krešlji, klejcami, ševnicami, zelenikami, pisankami i. dr. Vse lahko uporabimo. Nabodemo jih z vilicami in držimo nekoliko v vrelem dišavnem kisu, naložimo jih v piškerček in ko so se ribice razhladile,

jih zalijemo s kisovo kvašo. V par dneh dobijo ribice okus kot sardine.

Če le mogoče, izročajmo kuharici ribe že popolnoma otrebljene, da jih lahko dene kar v ponev. To je vsega priporočila vredno. Sprva je to delo sicer sitno, kaže pa, da je brez vsakega truda; še v zabavo je, kuharici pa olajša mnogo nerodnosti in sitnosti, ki jih mora prenašati na račun športne strasti ribičev beličarjev.

Z majhnim stroškom dobimo od belic zdravo in okusno jedačo. Za ribje gospodarstvo pomeni pa uživanje belic še ta dobiček, da se polagoma začno redčiti jate klinov v naših vodah, zlasti tam, kjer smo že preobčutno iztrebili postrvi.

Nasveti in kuharski zapisi za naše gospodinje-kuharice.

KAKO RAZKOSAMO RAZNO MESO.

Mnogim gospodinjam napravlja razkosanje raznih pečenk, divjačine in perutnine velike skrbi. Zato sledi tukaj nekaj tozadevnih navodil.

Telečja prsa.

Še surovemu mesu izločimo rebra in sicer tako, da napravimo zarezo tam, kjer so rebra zraščena s hrustančevino k hrbtenici, in potem potisnemo kožo ob rebri navzdol ter potegnemo posamezna rebra na debelejšem koncu iz mesa. Ko režemo pečena prsa, prerežemo najprej previdno kožo in meso na oni strani, kjer je nadev, in potem nastavimo na spodnjo kost močan nož ali sekiro, ter udarimo s kladivom. Kadar je koža zelo močno zapečena, pa jo prerežemo s škarjami za perutnino, da nam vsled pritiska z nožem ne vhaža nadev.

Pečeno zarebrje (karmenateljci) v celem.

Kadar razrežemo zarebrje še le pečeno na posamezne zarebrnice, tedaj razrežemo pečenko ob rebrih na pri-

merno debelo rezine (pri manjših zarebrnicah režemo samo ob vsakem rebbru, pri večjih pa režemo lahko še vmes) in potem še le nastavimo močan nož na kost, ter udarimo s kladivom, da dobimo posamezne zarebrnice.

Hrbet — srnin, gamsov, jelenov.

Pri pečenem hrbtu naredimo najprej po sredini ob hrbtenici globoko zarezo do reber, potem režemo navpično legi hrbtenice meso v lepe rezine ob obeh straneh hrbtenice. Nazadnje odločimo še meso spodaj pri kosti ter serviramo tako zloženo na hrbtenico, kot da bi bila pečenka še nerazrezana.

Stegno — srnino, gamsovo, jelenovo.

Pečeno stegno narežemo na oni strani, kjer je največ mesa (zgoraj, vnanja stran) in potem zrežemo na lepe rezine, ki naj bodo velike in zato bolj tanke, da se obenem reže oni del pečenke, ki je pretaknjen s slanino,

Zajec.

Ako je zajec zelo velik, tedaj zrežemo hrbet in stegna na poševne rezine tako, da kosti izločimo. Mlade ali sploh majhne zajce pa zrežemo s kostmi vred, pri čemer si pomagamo s škarjami za perutnino ali pa z ostrim nožem in kladivom.

Piščanci.

Velike piščance zrežemo po dolžini na polovico, manjše pa še po širini na polovico (na štiri dele), kar najlažje napravimo s škarjami za perutnino.

Kokoši, kapuni, fazani, divji petelin in kokoši.

Najprej porežemo konice perut, potem na prsni strani tako, da se je še drži nekoliko mesa od prs, da dobimo dovolj velik kos mesa. Potem odrežemo po vsej dolžini prs eno do dve rezini. Ako pa je žival zelo velika, tedaj odločimo prsno meso v celem od reber in ga zrežemo na lepe rezine. Ko od-

režemo še stegna, prerežemo še vsakega v členu. Manjšo perutnino zrežemo pa vedno na štiri dele in potem še vsakega na polovico ali na dva dela.

Purani in pure.

Zelo priporočljivo je, da potegnemo še pri surovem puranu trde kite iz beder (za kar je treba precej moči), da se pri peki preveč ne skrči in je meso potem bolj mehko. Ko razkosamo purana, odrežemo najprej peruti in potem zrežemo prsno meso, ki smo ga odločili od kosti, na malo poševne rezine, ki pa ne smejo biti preveč tanke. Tudi bedram odločimo meso in ga posebej zrežemo na lepe rezine. Mlade, manjše purane razkosamo lahko tudi s kostmi vred kot kokoši.

Gosi in race — domače in divje.

Gos in raco zrežemo ravno tako kot purana, samo da zrežemo meso na prsih, ne po širini, temveč po dolžini na lepe rezine.

Golobi — domači in divji.

Golobe razkosamo kot piščance.

Božični čaj. (Zapisnik za 10 oseb, odnosno za 10 skodelic čaja).

Približno 3 litre vode, 2–3 dkg ruskega čaja, 1 strok vanilije, 1–2 limoni, 2–3 pomaranče, ruma ali konjaka po okusu (približno 2 del), karamel iz 5 dkg sladkorja in še sladkorja po okusu (približno 40 dkg).

Svežo vodo zavremo z vanilijo in zelo tanko odrezano limonino in pomarančno lupinico, nakar pridenemo čaj in takoj odstavimo ter pustimo pokrito stati toliko časa, da dobi lepo zlatorumeno barvo. Potem čaj precedimo, pridenemo sladkorja po okusu, limonin in pomarančni sok, rum ali konjak in slednjič še karamel, ki smo ga napravili na ta način, da smo zarumeneli sladkor, ga nato nekoliko zalili in prevreli. Ko se sladkor raztopi, precedimo čaj skozi prtič in takoj ser-

viramo s pecivom, obloženimi kruhki ali sličnim (potico). Še boljši je čaj, ako ga samo polijemo z vrelo vodo, kateri smo pridejali vanilijo in en del sladkorja (kocke), ki ga obdrgnemo ob limonino in pomarančno lupinico.

Božični keksi.

1) navadni: $\frac{1}{2}$ kg moke $\frac{1}{4}$ kg sladkorja, 15 dkg surovega masla, (ali 10 dkg masla in žlica smetane), 2–3 jajca, limonina lupinica ali vanilin in $\frac{1}{2}$ pecivnega praška.

Moko in sladkor presejemo na desko, razdrobimo v tem z nožem surovo maslo, pridenemo še vse drugo in hitro pognetemo v gladko testo. Ako je testo bolj mehko, ga pustimo $\frac{1}{2}$ ure na hladnem počivati. Potem ga razvaljamo za dober nožev rob debelo, zrežemo z različnimi oblikami za kakse, izrežemo z manjšo obliko (lahko tudi z naprstnikom) luknjice, namažemo z raztepenim beljakom, položimo na z mastjo ali z maslom namazan in z moko potresen pekač in spečemo v pečici.

2) Z orehi:

Napravimo jih tako kot navadne, le da namažemo še surove kekse z beljakom in pritismo na vsakega polovico orehovega jedrca in potem spečemo svetlorumeno.

3) Sestavljeni:

Spečemo navadne ali pa kekse z orehi in sestavimo po 2 in 2 z marmelado skupaj.

4) Z ledom:

Pripravimo navadne ali tudi „sestavljene“ kekse, ki jih pa polijemo še z beljakovim belim ali z jedilno barvo barvanim ledom; lahko jih polijemo tudi s čokoladnim ledom, ki ga še okrasimo z orehovimi jedrci ali z bonboni, ali tudi na ta način, da jih opišemo v lepi obliki z beljakovim ledom (kot je bilo opisano že v „Zadru-garju“).

5) Različno oblikovani:

Ko pripravimo testo za kekse, ga ne razvaljamo, temveč napravimo iz nje ga poljubne oblike, kot: osmice, prestice, obročke, zvite venčke, črke, številke itd. ter jih namažemo z raztepenim beljakom in navadno spečemo svetlorumeno, ali pa jih še preje potresemo z belim, ali barvanim kristalnim sladkorjem, ali s sekljanimi orehi ali lešniki ali pa jih oblijemo s poljubnim ledom in če hočemo, še obrizgamo z beljakovim ledom. Lahko tudi sestavimo po 2 in 2 enaki pečeni in z ledom oblitni obliki z marmelado ter dobimo na ta način ne le dobre, temveč tudi zelo lepe obeske za božično drevo.

Obloženi kruhki. („Sendviči“).

2 štručki za obložene kruhke; sardelno maslo iz 15 dkg surovega masla in 3 sardel; 15 dkg prekajene svinjske gnjati (šunke), 6 sardin, 4 jajca, 10 dkg prekajenega jezika, kisle kumarice.

Kruh zrežemo na $\frac{3}{4}$ cm debele rezine, ki jih namažemo s sardelnim maslom in obložimo z rezinami kuhane šunke, jajc, jezika in sardin, ter garniramo s kislimi kumaricami in obrizgamo še s sardelnim maslom, ki ga lahko tudi barvamo z jedilno barvo. Sardelno maslo pripravimo na ta način, da umešamo najprej surovo maslo samo in potem primešamo še pretlačene sardele. Namesto sardelnega masla namažemo kruh lahko z liptavskim sirom (zapis je bil v „Zadrugarju“) in jih obložimo lahko tudi z mrzlo pečenko (svinjsko, telečjo ali tudi roastbeefom), raznim sirom, klobasa-

mi, sardelnimi obročki, gosjimi jetrami ali z aspikom.

Medenjaki.

25 dkg črne moke, 12 dkg medu, 7 dkg sladkorja, 1 zelo drobno jajce, $\frac{1}{2}$ do 1 del mleka, cimet, dišeči klinčki (zmleti), polovica limonine lupinice, zmleti piment (Neugewürz), 1 žličica jedilne sode; mast in moka za obliko.

Moko in sladkor presejemo v skledo, prideneemo vse drugo (ako je med trd, ga preje toliko segrejemo, da postane vsaj gostotekoč) in zmešamo v gostotekoče testo, ki ga denemo v namazano in z moko potreseno obliko za srnin hrbet ter spečemo v ne prevroči pečici. Medenjaki zrežemo šele prihodnji dan.

Medenjaki s kakaom.

25 dkg črne moke, 12 dkg sladkorja, 2 del mleka, 1 žličica jedilne sode, 1 žlica kakao-a, 1 žličica medu, zmleti piment in cimet; mast in moka za obliko.

Pripravimo ga kot navadni medenjaki (glej zgoraj zapis!)

Domače napolitanke.

4—5 oglatih rjavih oblat, 15 dkg surovega masla, 15 dkg sladkorja, 10 dkg lešnikov.

Maslo umešamo s sladkorjem, zmehčamo čokolado in jajci. Potem prideneemo še prepražene, olupljene in zmlete lešnike. S to kremo namažemo vse oblate razen ene, nakar jih sestavimo in obtežimo vsaj za eno uro. Slednjič zrežemo oblate v obliki napolitank, ki jih lahko polijemo s čokoladnim ledom.

G. Prašnikarjeva.

Rijavec Vladimir:

Zakon

Jutro je bilo sivo, mraz je popustil, sneg je začel naletavati. Veter ga je raznašal suhega in lahkega, izravnaval z njim globeli ter brisal gaz, ki so jo puščali za sabo. Dobro zamotani v oguljena krzna, s kučmami potisnjenimi globoko na oči, so si utirali pot v še nedotaknjeno belino, ki se je zdaj bolj, zdaj manj ugrezala pod njimi. Težko sopeč so se borili s sipkim snegom, — korak po korak; veter jim je bil v obraze ter jih tiščal nazaj. Vse okoli njih je bilo nejasno, nič se ni dalo razložiti, — kaj bi se tudi?! Čutili so se kot pokriti z ogromno sivo polkroglo brez izhoda, ki se je pomikala z njimi ter jih ni hotela izpustiti, — že toliko časa. — Vse je bilo nejasno, nejasno kot njih bolane misli. Kdo ve, če so zmogle še toliko napora, da bi sanjale o rešitvi? Prazen želodec jih je neusmiljeno mamil drugam, da so razdražene plesale v pravljičnih prividih.

Stopical je v sredi med njimi, zavarovan z obeh strani. Ni se mu bilo treba mučiti ne z utiranjem gazí ne s potiskanjem sani. Obraz je skrival za hrbet svojega prednika in lovil za zrakom; — zmanjkovalo mu ga je v metežu, ki jih je zajel. — — — Sneg, — zima. — Kje daleč je že bilo, kar jih je zgrabila! Kdaj se je sploh zgodilo? Pred dvema tednoma? Pre dvema mesecema? — Vseeno kdaj! Nič več ni štel dnevov niti ni vedel ali je ponedeljek ali sobota — — in drugi tudi ne. Borba za obstanek je zahtevala zase vse njihove misli.

Pa danes mu je bilo laže. Ni bil lačen ko drugekrat; — s snegom so se borili drugi. Čutil je, da se mu vračajo moči, — da bo vzdržal.

Veter mu je zanesel v lice slino Uj Kala, ki je jezno izpljunil košček razgrizenega jermena. Edino to jim je še ostalo. Kar je bilo užitnega, se ni dolgo mudilo v ustih. Zdrknilo je po grlu celo, želodec ni puščal obotavljanja. Tudi on si je včasih pomagal takó, s koščkom jermena, a pusto usnje ga ni moglo zadovoljiti. Grenak okus ga je ga je dražil; lotevala se ga je omedlevica. Drugi so se privadili, on se ni mogel. — — Ne, ni se mogel. — — Včeraj, ko je zadaj potiskal sani, ga je premagalo, da je posegel v zaboj ter si prisvojil dobršen kos osušenega mesa, — — — kar je pač prvo otipal. Odgriznil je košček, ostalo si je skril pod krzno. Žvečil je počasi. Okusen sok mu je vrnil vsaj malo moči, ki jih je izgubil dan poprej, ko je kot prvi utiral pot v sipki pršič. — — Kdaj pa kdaj ga je pogrela misel,

kaj bo, ko bodo izvedeli za njegovo početje. Kaj mu bodo očitali, kako ga bodo sodili? Bodo napravili z njim kakor so s Sijem, Uj Kalovim sinom? — Kaj bi ga sodili? Ni mar vse, kar imajo, — šatori, vsa oprema in tudi vsa hrana, — ni mar vse to njegova last? — S Sijem je bilo drugače, Si je kradel, on pa je vzel le svoje. In si je vzel, ker je lačen, ker ne more potolažiti želodca z obrokom, ki so mu ga odmerili. Obrok, tako majhen, da ne bi zadostoval otroku, kaj šele možu, obremenjenemu z nadčloveškimi naporji in z dolgo potjo pred sabo, — — potjo v nedogled! — — — Sicer se je takrat, ko so prvič pregledali hrano, kolikor jim jo je še ostalo za pot nazaj, ter jo razdelili, da bi jim potrajala do prvih naselbin, zavezal, da se bo zadovoljil vsak dan samo s svojim deležem, da se drugega sploh taknil ne bo. A izkušnja je bila tako blizu! Le v zaboj je bilo treba seči. Čemu ne, saj je koncem koncev vse njegovo!

Zvečer so opazili. Vedel je, da bodo in da bo sumnja padla nanj, — na koga drugega naj bi? — — Zjutraj je bilo še vse v redu, če je med potjo kaj zmanjkalo, je mogel biti le on tat. Le njemu je bilo mogoče neopazno poseči v zaboj, ko je zadaj in sam potiskal sani.

S pogledi so se zapičili vanj; spregovoril ni nobeneden. Začutil se je obkoljen z volkovi, ki se mu, vsaj zdaj še, ne upajo blizu iz prirojenega strahu pred človekom — gospodarjem, a ga bodo začeli vsak čas napadati, — — počasi in previdno, ne da bi trenili z očmi. — — Uj Kal je dihal globlje ko po navadi, brazde na njegovem čelu so se zaostrele. Kok se je kdaj pa kdaj zazrl v zaboj, ga odkril do kraja kot bi se bil hotel uveriti, če je meso res zmanjkalo in tiho računal.

„Ni ga več,“ je zinil končno ter pokazal redke rumene zobe. „Zadnjega kosa mesa ni več.“

Anak je tiho zažvižgal.

Zadnji kos? — Ko so zjutraj odhajali, je razbral iz pogovora, da je mesa še za dva dni. — Tako malo za dva dni?! — — On pa je sam pospravil vse — in če je dobro premislil, sedaj zvečer niti sit ni bil. — — In dva dni manj hrane!! Končno vseeno! Bo vsaj prej končan ta neenak boj! — Bog vé, koliko tednov bo minilo, preden bodo zagledali prve koče, — — če jih sploh bodo kdaj! — — — Ni se hotel opravičevati, ni jih hotel mamiti, da so meso morda izgubili, — — čemu? Trmasto je molčal, skrčil vrat, stisnil glavo k sebi ter si dihal v prsi, da bi se pogrel.

„Po zakonu tam doli,“ — Uj Kal je zamahnil z roko proti jugu, — „je vse tvoje. Tvoja je oprema, tvoji so šatori, tvoj je živež, tvoje so puške, tvoje je strelivo, tvoji smo tudi mi, — saj si nas plačal, — — vse je tvoje! Ti si kupil — tvoje je!“ — Starčeve sive oči so počivale na njem in se niso zganile. Nemara je Uj Kal mislil na sina, ki so ga pustili, — davno že, — v snežni pustinji. „Pa tega zakona ni več,“ je

nadovezal čez čas. „Ni ga, izginil je. — — Nove potrebe, nove razmere izsilijo, ustvarjajo nove zakone. Narod zase smo, nikomur ne pripadamo. Zakoni juga so za nas prenehali, rodil se je nov: zakon tovarištva... Prekršil si ga!“ — Tako je govoril nekoč tudi sinu. Novi zakon je trd, neizprosni. Ni utesnjen v rodbinske vezi, prijateljstvo ga ne more spremeniti.

Prekršil si ga! V tem je bilo povedano vse. Nobeden ni zinil besedice v obrambo, nobeden ni pritrdil ali prikimal. Na obrazih jim je čital, da se strinjajo z obsodbo, — še sam ni mogel oporekati kot ni mogel niti hotel, ko je starec sodil svojemu sinu. — — — Vedel je: do jutra bo še z njimi, potem mu bodo pustili kos platna in par konzerv ter brez pozdrava odrinili dalje. Čakati bo moral, dokler ne bodo izginili za obronkom; — — — tedaj mu bo pot prosta. — Prosta? — Toda veter je že zdavnaj zabrisal gaz, ki so jo pustili za sabo, nanovo si jo bo moral utirati. Ne bo jih mogel dohajati in tudi če bi jih: pustili bi ga le na domak puške... Pešal bo, zaostajal, se izgubil. V nočeh bo brez ognja; namesto njega se mu bodo iz teme iskriale pohlepne oči volkov, ki se mu bodo samemu upali bliže nego so se celi družbi. Sledili mu bodo v stopu... Kot staremu jelenu, ki so mu presekali pot k čredi.

Prekršil si ga! — — — Davno že, kar so mogočni svedri načeli zemljo in doprli do temne mastne tekočine, ki je potem mesece in mesece v krepkih curkih sikala na površje, — — davno! Vzrastle so Velike naselbine, vzrastlo je Belo mesto, — — — povsod le srečna, smejoča se lica; — — vsega je bilo v izobilju. Zgradil si je tovarne, prostrane rafinerije in je menil, da bo ostalo tako na veke. — — A vrelci so nenadoma usahnili, zaman so jih iskali više na severu. Zemlja je poskrila svoje zakladce. Belo mesto je obubožalo, glad se je naselil vanje, pesem je utihnila... Kdaj pa kdaj je še priplavala po potoku mastna pega, ki je odbijala sončne žarke v mavričnih barvah in zaudarjala po nafti, — — a to je bilo vse in ni rodilo drugega, kot da so oživele pravljičice o Mastnem jezeru visoko gori, kjer je dan dvakrat krajši. Sanjali so o njem, — verjeli niso.

Mnogo je mislil, preden se je odločil, toda drugega izhoda ni bilo. Tedne in tedne so sledili toku potoka. Stari Uj Kal s sinom ga je vodil, — deset njegovih bivših delavcev je nosilo vse potrebno. Tedne in tedne so prodirali ob strugi visoko gori na severozapad v kamenite predele, često brez vsakega upanja, dokler ni kamenje ob potoku vendarle spremenilo barve ter začelo postajati temnejše. Mastna prevlaka ga je delala takega. — Dalje in dalje. —

Starec se je oziral za jatami ptic, ki so se selile na jug, in godrnjal. Da se obeta zgodnja zima, jih je opominjal in da bo treba misliti

na vrnitev — Vrnitev? Vrnitev brez uspeha? — Ne! Više in više! Pravljica o Mastnem jezeru ni pravljica!

Ne, pravljica o Mastnem jezeru ni bila pravljica. Ležalo je v pusti globeli nezamrznjeno, z debelo plastjo nafte na sebi. Sneg ob njem je bil umazan, a nedotaknjen, — sem še ni stopila človeška noga. Živali so se izogibale tega mesta ter hodile pit v potok, ki je bil jezeru podzemni odtok in ki je le redkokdaj potegnil s sabo kapljico smrdede tekočine... V potok — — že pred tednom dni je zamrznil, sneg je na debelo zamegal njegovo strugo in veter zadnjo sled, kjer je nekoč žuborel. Ptice so se umaknile na jug, vsako življenje je prenehalo. — Uj Kal ni godrnjal več. Vedel je, da bo pot nazaj težka ali celo nemogoča, da bo treba napeti zadnje sile, če hočejo še kdaj stisniti roko ogladnelim prebivalcem Velikih naselbin in Belega mesta.

Veter je zavijal ter se poigraval s sipkim snegom. Njihov šator iz jelenje kože je bil sleherno jutro popolnoma zamegal. Tiho je pokal, ko so ga spravljali; — zložljive sani so mehko drsele po suhem pršiču, ki je bil največkrat brez vsake trdne podlage, da so bredli vanj do pasu. Krplje jim niso pomagale mnogo, obrabljeni jermenci so se trgali vsak čas.

Volje niso izgubili. V poldrugem mesecu so upali dospeti do prvih koč, — — seve, če so bili računi točni in če že niso zašli kljub magnetni igli, ki jih je dan na dan vodila na jugovzhod. Prav za prav se je več zanašal na Uj Kala nego nanjo. — — — Da, v poldrugem mesecu, — — — če jim ne bo poprej zmanjkalo živeža. — Ko so že potovali na sever, so bili vsak dan siti, — — — sedaj ni bilo divjači na spregled. Ali se je pomaknila pred ostro zimo daleč na jug, ali se jih je izogibala, — ni je bilo! Le v nočeh jih je motilo zateglo zavijanje izstradanih volkov, ki so se jih branili s slepimi streli v gluho noč.

S hrano so delali kot z zlatom: računali so na sleherno mrvico. Niso se pritoževali zbog tega, uvideli so, da zavisi rešitev le od smotrene razdelitve. — — — Ah, kako majhni so bili obroki, ki so jih dobivali!

Vu, nosač s temno kožo in mongolskimi očmi, je podlegel prvi. Zmrznil je v šatoru. Uj Kal je potisnil njegovo truplo pod skalo, kjer so taborili, in ga spretno založil s kamenjem, da se ga poleti, ko bo dan daljši in bo sonce stopilo sneg, ne bi domogle zveri. — — — Potem Kripik, ki so se mu od večne beline vnele oči, da je moral držati kogarkoli za roko, če ni hotel zaostati. Menda je slutil, da mu ni pomoči. Tistega popoldneva, ko jih je zaustavil snežni vihar, jim je pobegnil iz šatora. Anak je hotel za njim, Uj Kal ga je zadržal:

„Ne moreš mu pomagati! — — Kdor je nesposoben za borbo, mora umreti — — —“

Naprej in naprej, vedno na jugovzhod... Še tri tedne,... še dva...

Sija, Uj Kalovega sina, je premagala izkušnjava, ko je zadaj potiskal sani. Posegel je v zaboj, — Kok se je prav takrat okrenil in ga ujel. — Starec ga je sodil. Zakon tovarišva je najmočnejši. — Si ve, kaj ga čaka!

Si ni ugovarjal; očetova sodba je bila pravična. Kradel bi bil, da se mu je posrečilo, vzel bi si še večkrat, kadarkoli bi se mu nudila prilika. Prekršil je zakon. — — — Odmerili so mu hrano, mu pustili mali šator ter ga prisilili, da je ostal na svojem mestu, dokler se niso izgubili za skalami. Kroglo bi bil dobil v glavo, da se je premaknil poprej! — — Uj Kal se ni ozrl, njegove oči niso bile ne bolj ne manj vlažne nego dotedaj, ostale so trde, neizprosne. Tak je zakon: če ga ne spoštuješ, moraš umreti, če ga, prav tako. Le to je, da umreš poprej, če ga kršiš — — —

... Prekršil si ga! — Uj Kal ga je sinoči dosodil kot je nekoč sina. Niso mu oporekali: če je imel kdo pravico soditi, jo je imel starec.

Še teden dni hoda, — ne more biti več, — jih loči od naselbin. Pa vseeno koliko, — ne bo jih dosegel! Si, ki je bil prav gotovo spretnejši v teh krajih nego on, je zaostal; — njemu se bo godilo še slabše. — — — Da bi se branil? Da bi jim oporekal, da bi trdil: ne smete napraviti z mano, kar ste nakanili, ker je vse moje in sem imel pravico vzeti si, kolikor sem hotel — —? Ne bi pomagalo — Uj Kal je govoril...

V mislih se mu je začelo podirati, s čemer je sanjal vse te dolge tedne... Tvorнице, ki spet kličejo na delo, veseli, nasmejani obrazi, novi vrtalni stroji visoko na severu, nove naselbine, nova mesta. — Podrlo se je. Belo mesto bo ostalo, kakršno je, — — — ubogo in lačno, — — počasi bo umrlo. On sam mu je mogel prinesiti rešitev, — za njegovim čelom se je skrivalo, kako spraviti nafto do rafinerij in tovarn. — Nemogoče bi bilo speljati cevi od Mastnega jezera do Blega mesta — in tudi koliko denarja bi požrle! Njegov načrt je bil enostavnejši, mnogo enostavnejši — in vedel ga je edinole on. — — Ali sedaj je prepozno. Prekršil je zakon; — — — pustili ga bodo samega v snežni puščavi. Približati se jim bo smel le na domak puške, — — če bo sploh zmogel toliko. Veter hitro briše stopinje...

In o čem je razmišljal Uj Kal? Je mar sanjal o sinu, ki ga je pustil daleč odtod in za čigar grob ne bo izvedel nikoli, — ali je mislil nase in na tovariše, na rešitev, — — — nanj nemara? Po ničemer se ni dalo sklepati, kaj se je pletlo za njegovim zgubanim čelom.

Zunaj je tulil veter, ledena zrnca so ostro tolkla po stenah šatora. V notranjosti je postalo toplejše, zatohlejše. Popuščali so krzna, odlagali kučme. Anak si je s kepicami snega gasil žejo.

Potem se je zgodilo, česar niso pričakovali: Uj Kal je posegel za konzervo, jo počasi in previdno odprl ter mu jo ponudil.

„Vzemi! — — Jej! — — — Moraš se vrniti! — — Tvoji načrti so veliki, — ostvaril jih boš! Tisočerim boš prinesel rešitev, tisočerim boš dal kruha, tisočerim boš vrnil vero v življenje — — — Vzemi! Moraš vzdržati, — — moraš se vrniti, — — toda zame si umrl! Zame si mrtev, — — — zame si izginil kot je izginil moj sin. — Prekršil si zakon!“

Življenje v šatoru je za trenotek prenehalo. Kok je obdržal svoj smehlaj in še naprej kazal redke rumene zobe. Anak je pozabil zapreti usta, v katera je pravkar vtaknil novo kepicko, — — — starec se je zazrl nekam v daljavo. V njem ni bilo ne sovraštva ne usmiljenja, — povedal je svoje...

... Jutro. Mraz je popustil, sneg je pričel naletavati. Veter ga je raznašal suhega in hladnega, izravnaval z njim globeli ter brisal njihove stopinje. — — Stopical je v sredi med njimi, zavarovan z obeh strani, — ni se mu bilo treba mučiti ne z utiranjem poti ne s sanmi. Obraz je skrival za prednikov hrbet ter lovil za zrakom. — — Ni bil lačen. Marsikdo ni jedel to jutro, da je bil njegov del obilnejši, — tudi Uj Kal ne. — — Pa vendar je bilo vse v njem bolano in si je želel umreti. — — —

Vasil S.:

Moja beseda

Od matere sem odšel v beli srajci, sam ves bel.

Ljudje so me zaradi bele srajce zasmehovali, žalili in me ranili.

In tako sem začel hoditi čisto tiho in po prstih kakor beli maček.

Zavedel sem se kmalu podlosti takega hoda in srce mi je krvavelo.

Spal sem v brlogu sredi blata in nesnage.

Bil sem kakor listič bele breze na smetišču.

Slekel sem materino srajco, z njo otroški svet in zvezo s kmet-skimi predniki.

Pred menoj je stal drug svet, ves nov in črn.

Hotel sem se mu približati, a on je zaničljivo režal vame.

Bil sem kakor majhen berač.

Onemel sem od boli in molčal sem dolga, dolga leta.

Moje besede so ostale neizgovorjene, moj jok neizjokan, smeh nedosmejan.

Svet je legel name kakor črno kamenje zlomljenega križa na grob v tujini.

Našel sem tovariše.

Ti so se sprijaznili z novim svetom.

Govoril sem jim o svojem nekdanjem in o novem svetu, ki dela krivico nam vsem.

Rekli so mi, da lažem.

Boril sem se, padal sem iz slabosti, a udal se nisem.

Zopet so rekli, da lažem, in so me zapustili.

A ko sem jokal, je mati vzdihovala:

„Zakaj se prodajaš in trgaš vezi z menoj in materjo zemljo?“

In res sem se izgubil kot ozke vratí med dolgimi njivami.

Utrujen sem se vsedel sredi ravnega polja.

Misli so mi tavale po velikih grudah rodovitne zemlje; zemljo so sesale in me nahranjale z njenimi življenjskimi sokovi.

Prinašale so mi vonj slanega znoja in napeve tihih pesmi.

V počasnem hodu volov pred plugom so se umirjale.

Z blaženim mirom in upanjem orača so me napajale.

Zagledal sem se v ognjene oči malih pastirjev in belih ovac po pašniku.

Tu bom vladal cvetju kakor pomladanski vetrič in zapel bom svojo visoko pesem.

Ustvaril sem si svoj svet.

Na desno od mene je zlato polje, črne grude, beli plug, pesmi in slani znoj; na levo črni stroj s prokletstvom na rdečih ustnicah; v mojem srcu pa moj svet, s svilo tkan, v srebru izvezen in z biseri okrašen.

Vladam kakor bajni kralj v svojem kraljestvu.

Razbil bom svoj svet kakor steklo. Svoje besede bom nabrusil na kremenu svoje duše. Namočil jih bom v strup in škropil bom na levo. V prizmi jasnosti sončnih žarkov bom lomil svoje besede, namočil jih bom v vsako sladkost in sipal jih bom na desno. Toda svoj svet bom razbil in nagrmadil njegove razvaline na svoj grob kot uveneli okras. Roža na mojem grobu bo pa posrkala vse moje boli v svoje cvetje.

Živim v svojem svetu.

Kot neumnež blodim v megli svoje domišljije. Po stokrat podžigam sile svoje duše in jim pošiljam v daljni svet iskat srečo. Po ribniku preteklosti sem razširil mreže svojih želja, da bi vlovile srečne trenutke mojega življenja. Toda mreže se trgajo in ne vlovijo ničesar. Vračajo se k meni prazne in umazane kakor delavci iz tovarne.

In žalosten dremam dalje v oblakih svoje fantazije.

Kmalu pa dvignem glavo naglo kot blisk in letam po črnih oblakih.

Kot zlata puščica sekam jasne zračne višine.

Zvezde so se skrile v moje črne lase kot v črni oblak.

Hladna megla se spušča kot topel dež iz mojih oči na zemljo.

Za soncem letim, a ne morem ga dohiteti.

Polagoma padam iz višav v nižave.

Kot osamljen vpokojenec tavam po svetu z odrevenelimi udi.

A zopet mi zrastejo krila in znova zletim nasproti soncu za srečo.
In zopet režem nebesni svod in padam...

Srečen sem bil.

Ko sem se kopal v sijaju materinih oči, ko so me čisti žarki njene ljubezni ovijali z oblaki v omejeni svet njenega vročega srca, sem bil srečen. Smrt pa je ugasnila svetlobo in ogenj teh oči, in jaz zastonj iščem srečo pod nebom in na zemlji.

Z A D R U Ź N I V E S T N I K

Predavanje zadružne delegatinje ge. Rakovčeve na sestanku zadrugarjev v Ljubljani dne 28. oktobra 1938.

Današnji sestanek, ki ga je sklicala naša zadruga, ima namen, da se pogovorimo, koliko imamo člani koristi in koliko škode od svoje zadruge in kaj bi se dalo izboljšati, da bi ne bilo toliko zabavljanja po cestah, po gostilnah in domovih proti zadrugi. Nikoli ne slišimo nobenega priznanja, da bi kdo rekel, da je tudi zadruga kaj dobrega storila za svoje člane. Nezadrugarji, ki poslušajo take pogovore, morajo dobiti kaj čuden vtis o zadrugah. Cenjeni zadrugniki! Temu je treba enkrat napraviti konec, da bomo vredni svojega zadrúžnega imena.

Po 16 letih obstoja zadruge stopa pred vas žena ter ste gotovo pričakovali druge uvodne besede. Ne zamerite mi! Na zadrugo gledam z drugimi očmi, kakor vsi tisti, ki zadrugi nepremišljeno delajo krivico. V prvi vrsti ne gledam samo na našo zadrugo, temveč tudi vsako drugo zadrugo kot svetinjo in luč ki prinaša človeštvu srečnejše in boljše dni. Ko se bo

vse človeštvo zavedalo moči zadrúžne misli, takrat bodo prenehale grozote, kakršne smo že doživeli. Še vnaprej se nam kažejo le senčni dnevi, sonce smo zagledali le za trenutek. Zatorej dragi zadrugniki, prosim Vas, krenimo na drugo pot! Na pot učenja in premišljevanja, ne pa na pot zabavljanja. Zlasti ženam polagam na srce, učite se! Potem boste razumele, ne le gospodarstvo svoje zadruge, temveč tudi gospodarstvo države, občine, sploh vse svetovno gospodarstvo, potem boste šele razumele, da zadruge niso samo za to, da kupujejo in prodajajo svojim članom, temveč da je vsaka zadruga klin, ki se zabija v kapitalistično deblo, katere do danes ni premagala nobena sila. Žene naj bi povsod ustanovljale zadruge ter v njih kupovale. S tem bi zadruge postale tako močne, da bi v svojih tovarnah lahko producirale vse, kar rabi človeštvo, toda ne za profit, kakor to delajo danes kapitalisti. Vem, da je do tega še dolga, dolga pot, toda samo ta more rešiti človeštvo. Da je res tako, nam kaže naša tako zelo obrekovana zadruga. Le malo

Ljudi iz vse Slovenije se je more posluževati, in pogledjmo, kaj je napravila zadruga v 16 letih svojega delovanja. V jubilejni številki je orisano njeno delo v zadnjih 15 letih. Samo na povračilih je zadruga izdala svojim članom 19,300.000 Din, 16. leto pa 2,361.180 Din, skupaj v 16 letih 21,661.180 Din. Pomislimo torej, če bi bili člani ta denar porabili za stanovanjske hiše, tedaj bi postavili 43 hiš, katerih vsaka bi lahko stala pol milijona. To bi bila najlepša ulica v Ljubljani. Toda to še ni vse. Ako bi natančno zbirali še vse one dinarje, ki jih člani prihranimo s tem, ker dobimo v zadrugi blago ceneje, kakor če bi kupovali v privatni trgovini in še tiste dinarje, ki bi jih zaslužili trgovci, ker bi prodajali po višji ceni, če ne bi bilo zadruge, tedaj sem prepričana, da bi to ne bilo samo 2%, kakor piše jubilejna številka, temveč bi bilo najmanj 4%. To so milijoni, katere imamo člani v žepih. Zadruga pa seveda ne more biti kriva, če jih ni več v naših žepih. Krivi smo sami, ker nihče izmed nas ni vodil računa in tudi tistih dinarjev ni nihče spravljaval v poseben žep in jih pustil, da bi se nabrali v 16 letih. S tem prihrankom bi tak član danes lahko stopil pred nas ter vsem nevernim Tomažem pokazal kup prihranjenega denarja.

Toda to še ni dosti, nimamo le člani korigirani od zadruge, tudi vsi drugi konsumenti v Ljubljani in izven nje imajo korigirani radi zmernih cen. Naša zadruga je torej regulator cen. Če bi zbrali milijonske zneske, katere so konzumenti izdali za svoje potrebščine ter odbili od tega zneska samo 1%, kar so zadrugarjem prihranile zadruge, tedaj bi videli milijone, ki so bili iztrgani iz žepov kapitalistov.

To so stvari, o katerih bi morali naši člani globlje razmišljati, potem bi gotovo ne bilo toliko zabavljanja, kajti tega zadruga gotovo ni zaslužila. Ne trdim, da se v zadrugi dela brez vsakih napak, kajti kdor ne dela ta tudi ne greši. Vsak človek se do smrti uči. Zato je treba take napake obravnavati v zadrugi ali na sestankih, ne pa na cestah in javnih lokalih. Še drugo žalostno stran vidim pri naših

zadružnikih. To so preveliki dolгови, katere so napravili člani v svoji zadrugi. Dolg članov je številka, ki bi morala biti vsaj za polovico manjša.

Jaz na primer si še nekako brez skrbi upam napraviti v zadrugi dolga za 300 dinarjev, ker mislim, saj zadruga ima še toliko mojega denarja. Kakor hitro pa prekoračim to vsoto, se prav dobro zavedam, da delam sebi in zdruzi škodo, ker si bo morala zadruga ta denar izposoditi in obrestovati. Zatorej gledam, da se zadrugi oddolžim na ta način, da ji dolgujem nekaj mesecev manj kot 300— Din, ali pa, če je le mogoče po par mesecev nič dolga. Res je danes težko živeti. Dokler človek skuša živeti s tem, kar ima, še nekako gre. Gorje pa, ako zaide v dolgove, potem se ti vlečejo za njim, da se jih nikako ne more znebiti. Premnogokrat se porabi denar za stvari, ki niso najnujnejše, za nujne stvari se pa dela dolg. Premnogo je danes takih, ki ne pomislijo, kako s tem škodujejo sami sebi in vsem zadružnikom. Pomislimo samo, koliko izgubi zadruga na obrestih, skontu, ako mora denar na posodo jemati ali pa, če ne more računov pravočasno plačevati. Morda bo kdo oporekal, češ, da tudi trgovci dosti kreditirajo. Trgovec ne da koncem leta nobenega povračila, dočim vrača zadruga svoj prihranek članom. Iz preje navedenih števil si lahko predstavljamo, koliko milijonov bi zadruga imela na razpolago, ako bi članom ne vračala prihrankov.

Še ena kost je, katero naši člani vedno in vedno glodajo. To je mladinski dom v Martuljku. Do zadnjega časa sem se le malo brigala za ta dom, ker nimam majhnih otrok, da bi jih tja pošiljala. Zadnji čas pa sem se zamislila v to, ker sem slišala od revnih mater tožbe, da svojih otrok nikakor ne morejo poslati na letovanje, ker je zanje 12 Din dnevno za otroka, to je mesečno 360 Din, mnogo predrago, posebno, ako ima dva ali tri otroke in se s tem zviša prispevek za letovanje na tako vsoto, katere ne sme nikoli porabiti za hrano, niti za celo družino. Saj mora poleg hrane skrbeti še za sto drugih po-

trebščin, brez katerih absolutno ne more biti. Radi te tožbe sem premišljevala in poizvedovala pri ljudeh, ki imajo v stvar več vpogleda ter jim pojasnila tožbo. Zvedela sem, da se zadruga tega pač dobro zaveda in se temu primerno trudi, da bi dobila sredstva in da bi mogla omogočiti, da bi se te lepe ustanove mogli posluževati tudi najbolj revni otroci. Že v letošnjem letu je več revnih otrok oziroma njih starši, plačevalo samo po 150 Din za letovanje, prav revni pa celo samo po 50— Din. Prispevala je tudi bolniška blagajna.

Po mojem mišljenju bi bilo treba najti še en izhod, po katerem bi se ta lepa stavba sama rentirala in to ne v času počitnic, ko letujejo tam otroci, pač pa v času izven počitnic. Dva meseca je dom zaseden po otrocih, 10 mesecev pa naj bi se doma posluževali odrasli člani železničarskih družin. Koliko jih je, ki bi potrebovali za dva, tri dni ali teden dni svežega gorskega zraka ter bi lahko prebivali v domu, kjer je vse urejeno. Ne vem sicer, koliko ima ta dom postelj, če jih pa ima 60 in bi se mogla oddati postelja samo po 4— Din za večer, bi to nanesele v 10 mesecih ca. 60.000 Din. Nekaj bi se tudi zaslužilo pri hrani. Tako naj bi se uredilo, da bi se dom rentiral in bi morda še kaj ostalo za otroke v počitnicah. Treba je le, da se to premisli in potrebno ukrene.

Še ena stvar je, ki mnogim našim konsumantom ne dela časti. Premnogi naši člani gledajo s prezirom in zaničevanjem na tiste, ki morajo opravljati ogromno delo pri zadrugi. Neštetokrat pade beseda: Žrejo naš kruh. Vsak naj bi pomislil, kako se danes mora povsod trdo delati za kruh in kako žalostno bi bilo zanj, ako bi mu kdo tako psovko vrgel v obraz. Zato svetujem vsakomur, da bi, preden kaj takega izusti, premislil, koliko vagonov je treba izprazniti in napolniti, kako je treba tekat po prodajalni od jutra do večera, kako je treba vrteti pero in ubijati živce, da so vsi ti računi v redu. Tudi tukaj ne trdim, da se med uslužbenstvom in vodstvom dobijo ljudje, ki bi se radi

okoristili z večjim, kakor jim je določeno, toda takim se pride kmalu na sled in zadruga jih odslovi.

Nikdar se ne sme metati vse v en koš in žaliti onih, ki tega niso zaslužili. Naj že mine čas in pregovor, ki pravi, da je najbolj grenak tisti kruh, ki jim ga reže delavstvo.

To so moje misli, katere sem si napisala zato, da bi katere izmed njih med govorom ne pozabila. Cenjene zadržnike bi pa prosila, da danes, na tem sestanku povedo svoje želje, pritožbe in misli, ker tukaj je prostor za to.

Miklavž in božič prihajata.

Ker nas je tudi letos Miklavž obvestil, da bo v naši zadržni prodajalni nakupil precej darov za naše otroke, vam sporočamo, kaj smo vse pripravili, da bo Miklavž res lahko po želji svojih malih posilcev izbiral.

V galanterijskem oddelku imamo pripravljene sanke in smučke z vso pripadajočo opremo, flanelaste srajce, volneno perilo, kape, šale, volnene jopice, smučarske čevlje, nogavice, jermena itd. Za manjše otroke smo pripravili Miklavžu gugalne konje in pa dosti tako zvanih tehničnih igrač: telefone, avtomobile, aeroplane in pa železnice, ki bi je ne smelo manjkati nobenemu otroku uslužbenca železnica. Današnji otroci imajo drugačne zahteve kakor so jih imeli otroci nekaj let nazaj, ki so se zadovoljili s konjičkom. Naši otroci imajo bolj razgibano fantazijo, podzavestno se že hočejo udeležiti razvoja tehnike. Zato jih tudi vse tako zanima, posebno pa, ko je igrača sestavljena.

Za deklice imamo pripravljene punčke, večje ali manjše, štedilnike, likalnike in namizno in kuhinjsko posodje, za prav male pa imamo ropotuljice, medvedke, konjičke, orgljice in druge male igračke.

Ker so časi boljši, namerava letos Miklavž tudi odrasle bolj obdarovati kakor druga leta. Pripravili smo v ta namen lepe žepne robce za gospe, otroke in gospe, volnene jopice v vseh barvah in kvalitetah in pa volneno perilo, ki je letos izredno lepo, posebno damsko. Dobili smo svilene hlačke, ki so na znotranji strani kosmate, hlačke pa radi tega niso nič debelejšje. Volnene nogavice, ki so na zunanji strani svilene, na notranji pa volnene. Veliko izbiri imamo v rokavicah, ki so kaj primerno darilo za Miklavža. Imamo jih v trikoju, usnju in pleteninah.

Za gospode imamo pripravljene lepe kravate, robce, nogavice, rokavice, šale, blago za pidžame in kameljsko kosminje za domače jopice. Pa tudi stekleničico dobre kolonjske vode ali parfuma se močno prileže, če jo prinese Miklavž.

Po drugih državah, zlasti pri Angležih in Amerikancih, je božično obdarovanje bolj razvito kakor pri nas. Posebno zakonski možje so tam bolj pozorni do svojih žen kakor pri nas. Skozi vsa leta njihovega skupnega življenja ne bo mož nikoli pozabil ženinoga godu ali pa božičnega obdarovanja. Tam se namreč božič in Miklavž praznujeta skupaj. Če je mož ženi dober, se mu to gotovo obrestuje v kaki obliki. Kako dobro se zdi ženi, če misli mož nanjo vsaj ob takih dnevih nekoliko bolj toplo in ji za tak dan kaj pokloni: tople barhentaste domače obleke, tople copate, ruto ali pa morda tisto, kar si sama že dolgo želi, pa ni prišla do tega, da bi si bila kupila.

Zadnje čase smo se močno založili s keramiko. Cene so izredno nizke. Keramični izdelki so tako krasni, da jih lahko poklonimo še tako razvajenemu človeku. Imamo krasne skledje za sadje, pecivo, vaze vse velikosti in različne moderne in starinske oblike, pepelnike itd. Zadnja novost v vazah so plitke skledice, ki jih uporabljamo za nizko cvetje. Take vaze postavljamo na jedilne mize, ker lahko vidimo preko njih osebo, ki nam sedi nasproti, kar pri visokih vazah ni bilo mogoče. Vendar imajo pri nas te moderne vaze nedostatek: manjka jim srednji del,

ki jih pa naše tovarne ne izdelujejo. Lahko pa si pomagamo sami. Pri mizarju si pustimo urezati približno 7 cm široko in kakih 5 cm visoko kolesce iz trdega lesa. V ta kolesček naj nam mizar zvrta toliko (približno poldrugi cm velikih) luknjic, kolikor jih gre na kolesce. To kolesce postavimo na sredo vaze, jo napolnimo z vodo in vtaknemo v posamezne luknjice cvetlice. Ta kolesček je tudi lahko tako napravljen, da je v sredi višji kakor ob straneh, ker rože tako še lepše stojijo. Lahko pa napravimo to kolesce tudi iz kake druge trde in težke mase.

Volna za pletenje.

Doma narejene jopice so trpežnejše kakor kupljene. Volna, s katero pletemo je sukana štirikrat, kar ji da veliko odpornost. Letos imamo precej volne v vseh barvah. Posebno lepa je barva jagod in zlatorumena. Za otroške jopice imamo mešano barvo. Na taki jopici se ne pozna vsak madež in prah. Tudi primerno darilo za marsikoga.

Lepo izbiri imamo tudi v torbicah, v pravem usnju in imitaciji.

Okraski za božično drevesce.

Božično drevesce je nemški običaj, ki pa se je tudi pri nas ukoreninil. Polagoma bo treba to tujo navado iztrebiti in nadomestiti s čisto slovanskimi običaji. Zato bi bilo priporočljivo, da si jih novonastajajoče rodbine ne uvajajo in da jih imajo samo tisti, ki so bili nanje navajeni od svoje mladosti, in se jim zdi, da ni božiča brez drevesca.

Pri nas v združni prodajalni imamo za božično drevesce pripravljeno vse, kar je potrebno za njegovo okrasitev: srebrne vence, angelske in Marijine zlate lase, srebrne, bele in barvaste kroglice, različne druge okraske, svečke, držala za svečke in pa rakete.

Za Božič imamo tudi že pripravljene jaslice in pastirčke. Hlevčki so leseni. Njihova izdelava res tudi budi božično fantazijo in razpoloženje. Oglejte si kmalu te stvari, da lahko izberete po svojem okusu. V zadnjih dneh je blago vedno

bolj prebrano, ker v tisti božični gneči niti ni mogoče blaga na hitro zopet naročiti, dostikrat pa ga sploh zmanjka, ker je vsako leto drugačno povpraševanje po njem.

V naši prodajalni imamo zdaj tudi termoforje. Termofor rabimo pozimi za toplo vodo, poleti pa za mrzlo. Pozimi nam posteljo segreje, poleti pa nam jo shladi, če je v njem ledenomrzla voda.

K članku o zavesah v naših domovih, vabimo naše članice, da si ob priliki ogledajo zalogo našega blaga za zavese. To-liko izbire res nismo še nikoli imeli. Novi vzorci v tkanju, barvi in vzorcih. Imamo blago, ki nas spominja na „staroverske“ čipkaste zavese, ki so bile tako priljubljene pred vojno in ki se spet počasi vračajo v modo. Imamo razne fileje, etamine, organdi, mrežasto blago, surovo in pralno svilo, gladko in vzorčasto, platno, kreton, voal in pa tudi ceneni muslin. Za zavese za ozka visoka okna imamo blago, ki je črtasto počez, za široka okna pa črtasto po dolgem. Ker nam ni mogoče popisati vseh vzorcev, prosimo, da si jih sami ogledate. Blago, ki je nalašč za zavese, je vse v dvojni širini. Ta širina se porabi za polovico okna, če hočemo imeti okna res lepo okrašena.

Zimske odeje.

Spet smo prejeli novo pošiljko kemično čiščenega in čohanega perja in puha. Že natehtanega prodajamo v zaprtih papirnatih vrečah. Tudi smo zadnje tedne izdelali mnogo prešitih odej vsake vrste.

Rozine in orehi.

Zadruga naroča enkrat letno večjo količino rozin direktno iz Grčije, in sicer po poslanih vzorcih pa najboljšo kvaliteto ne glede na to, če so rozine nekaj dražje. Gospodinje in zadrugarice naj se z nakupom rozin v zadrugi prepričajo o njih kvaliteti.

Z orehi je letos križ, v naših krajih niso obrodili, ker jih je mraz uničil, še ko so cveteli. Orehi so najbolj občutljivo sadje in le malokatero leto pri nas rode.

Poizvedovali smo za njimi povsod po Jugoslaviji, pa smo dobili le malo ponudb. Cene orehov-jedrc so pri kg za din 6'—, celih orehov pa so za din 2'— višje kot prešlo leto. Razumljivo je, da bodo cene orehov pred prazniki znatno poskočile. Zadruga je nabavila zadostno količino orehov v Bosni in upamo, da bodo člani z njimi zadovoljni.

Čebula in česen.

Letošnji pridelek čebule in česna je pilčel, zato so cene za 100% višje od lanskih.

Lansko leto je bila cena čebule na debelo 6'60 din, torej skoraj cenejša kot krompir, letos pa je vsled slabe letine poskočila na 2'— din in višje. Kakor kaže, se bo čebula prodajala v zimskih mesecih po 4.— do 5' din za kg.

Cena česnu je že danes na drobno 6'— din za kg in bo še porastla. Svetujemo članom, da po možnosti za svojo potrebo sami prideljujejo čebulo in česen, ker si s tem prihranijo na stroških s prehrano svojih družin. Nič ni tako dobičkanosno, kar posadimo na svojih vrtovih, kot česen in čebula. Saj te začimbe potrebuje vsaka družina skozi vse leto.

Fižol.

Še nobeno leto ni bilo tako pomanjkanje fižola kot letos. Obrnili smo se na 40 naših poznanih dobaviteljev, pa dose-daj brez uspeha, ker fižola kmetovalci sploh nimajo ali pa ga še niso omlatili in prebrali, ker vsled lepega vremena delajo na polju.

Vremenske prilike v letošnjem letu niso bile prikladne za fižol, kajti suša je v mesecu juniju uničila cvetje in ovirala rast fižolovih trt.

Skušali bomo z nadaljnjimi poizvedbami dobiti potrebno količino fižola, ki pa bo znatno dražji kot v preteklih letih.

Moka.

Cena moke iz nove pšenice je stacionarna, vendar je razlika v ceni dobre banatske in slabe slavonske precejšnja. Zadruga prodaja le prvovrstno moko iz po-tiske pšenice in ne more uvajati slabe

moke, tudi če bi bila nekaj cenejša. Razumljivo je, da se iz slabe moke napeče slab kruh, s čimer naše gospodinje ne bi bile zadovoljne, ker so navajene le na prvovrstno moko iz Banata, katero dobavlja zadruga. Opozarjamo članstvo, da je zadruga prodajala moko v mesecih juniju, juliju in avgustu za 50 do 75 para cenejše kot privatni trgovci, ki so šli s cenami naglo navzgor in prodajali moko po 4⁵⁰ in 4⁷⁵ din, ko je zadruga imela najboljšo moko Og po 3⁵⁰—4[—] din za kg.

Danes pa je cena moke v zadrugi z ozirom na dobro kvaliteto, primerna.

Članstvo pa naj bo resno in naj ne kupuje moke v zadrugi le takrat, ko je moka v zadrugi za 0⁷⁵ din cenejša, temveč tudi takrat, ko jo zadruga prodaja po cenah, ki jih narekujejo trenutne okoliščine.

Jabolka.

Naše domnevanje in predvidena situacija glede cen jabolk se je uresničila. Jabolka letos primanjkuje, ker so ista le v nekaterih krajih obrodila, v splošnem pa je mráz v mesecu aprilu uničil cvetje tako, da so vsi nižje ležeči kraji ostali brez jabolk.

Cene zimskih jabolk so poskočile na trgo na 4, 5 in celo 6 Din za kilogram.

Zadruga je nabavila zimska jabolka mošančke, ki so obrana in zdrava. Jabolka smo dobili iz Št. Ilja in Ormoža.

Zaloga ni velika, vendar lahko postrežemo članom z lepimi in okusnimi mošančki po primerni ceni.

Drva.

V tekočem letu je zadruga nabavila in razprodala med članstvo 250 vagonov bukovih drv.

Drva so bila po večini spomladi direktno od producentov nabavljena ter nismo v tem letu kupili nobenih drv od prekupevalcev ali posredovalcev. Drva so bila zdrava in suha, zato smo imeli z ozirom na prodano količino prav malo reklamacij.

Pripominjamo, da vreme v tekočem letu ni bilo prikladno za drva, ker je bilo v letnih mesecih preveč dežja, kar kvarno vpliva na kvaliteto drv, ker počno vsled vlage preperovati. Hvalevredno je dejstvo, da si je članstvo pravočasno, to je že v mesecih avgustu, septembru in oktobru preskrbelo z drvimi, ko so bila suha in zaloga velika.

Za zimo je nabavila zadruga drva, ki se bodo razprodajala tudi v zimskih mesecih članom, katerim bo kurivo pošlo, ali si pa iz kateregakoli vzroka drv niso preje mogli nabaviti.

Iz uprave.

Vsem gospodinjam!

Dogodili so se že večkrat primeri, da so poslali člani posodo za mast, olje itd. v nečistem stanju, tako, da bi stari ostanki masti in olja, ki so se nahajali v posodah, škodovali in kvarili naročena živila, če bi se polnila v umazane doze in steklenice.

Naprošamo gospodinje in zadrugarke,

da pošiljajo ob terminih v zadrugo le čisto, z gorko vodo in peskom dobro izprano posodo za olje in mast ter čiste in oprane vreče.

Konstatirali smo večkrat, da so bile reklamacije s strani članov glede kvalitete olja neupravičene, ker je bilo olje okusno in dobro, le posoda je smrdela po starem olju in žarkobi.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, losamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta štev. 89. — Tiskali J. Blasnika nasled.,

Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

POVEČANJE LOKALOV GALANTERIJE IN MANUFAKTURE V PRODAJALNI V LJUBLJANI, MASARYKOVA CESTA.

Že v zadnjem „Zadrukarju“ smo kratko omenili, da se pripravlja na zahtevo članstva in vsled nujne potrebe povečanje lokalov galanterije in manufakture na Masarykovi cesti.

Naši člani in njihovi svojci iz mesta in dežele so imeli gotovo že priliko, da so bili deležni drenja in prerivanja pri nakupovanju raznih potrebščin v sedanjem galanterijskem in manufakturnem lokalu. Že pri nakupu in ogledu blaga v teh lokalih ni bilo one postrežbe in ugodnosti, kot se to nudi v privatnih trgovinah, ker si kupec ni mogel temeljito ogledati vse zaloge blaga, ki ga ima zadruga za prodajo na razpolago.

Če je bilo v trgovini 15 do 20 članov, je bil lokal že prenatrpan, kar je oviralo kupca in pa prodajalca ter motilo nagel ogled in prodajo blaga.

Ker zadrugi v sedanjih časih ni na razpolago večja vsota za podaljšanje trgovine ob Masarykovi cesti, je odbor pristopil k cenejši rešitvi tega vprašanja s tem, da se je prizidal nov trakt na znotranjosti že obstoječe glavne stavbe, s čimer bo zadoščeno potrebi trgovine in zahtevi članstva, ki bo v bodoče kupovalo in izbiralo manufakturne in galanterijske predmete v prostranih in zračnih lokalih.

Pristop v članstvo Nabavljalne zadruge.

Naše nove delegate in članstvo na progi naprošamo, da pristopijo k zadrugi akciji za pridobivanje novih članov.

Veliko je železniških uslužbencev in delavcev, ki bi radi pristopili kot člani v zadrugo, pa si ne znajo pomagati in ne vedo, kje začeti.

Za pristop v zadrugo je potrebno izpolniti tiskovino „Pristopnico“ ter jo poslati ali oddati v pisarni tajništva zadruge.

Vse ostalo preskrbi in izvrši tajništvo zadruge. Delež din 300.—, ki ostane last člana, se plača na enkrat ali v obrokih. Vplačilo deleža se lahko raztegne na največ 10 obrokov po 50.— din, ki se odtegujejo pristopivšemu članu od njegovih mesečnih prejemkov.

Naši delegati in člani naj zahtevajo od zadruge pristopne izjave (Pristopnice) ter naj iste razdele med one železničarje, ki žele pristopiti v našo zadrugo.

Agitacija naj bi se razvila po vseh postajah in po vsej progi, kajti v teh težkih časih se moramo železničarji še bolj strniti v močno in številno gospodarsko organizacijo, ki naj bo v našo pomoč in zaščito.

Naša nabavljalna zadruga je najmočnejša v državi, zato je lahko vsak železničar ponosen, da je član te zadruge.

Vabilo

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani, ki se bo vršil dne 18. dec. 1938 v Sokolski dvorani na Taboru v Ljubljani ob 8. uri zjutraj.

DNEVNI RED:

1. Poročila predsedstva za poslovni leti 1936 in 1937.
2. Poročilo preglednikov računov.
3. Določitev članarine in odpravnine v zvezi z „Uredbo o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji“.
4. Razprava o spremembi društvenih pravil.
5. Dopolnilne volitve odbora.
6. Slučajnosti.

Delegati se izkažejo s „Pooblastilom“, ostali pa s člansko izkaznico.

ODBOR.

Železničarska menza v Ljubljanskem dvoru.

V železniški menzi se dobi kosilo vsak dan, in sicer: A kosilo Din 8.— in B kosilo Din 5.—. Kompletna in obilna večerja stane Din 7.—.

Celomesečni abonma za kosilo po Din 7.— in za večerjo Din 6.—. Nedeljsko kosilo stane Din 10.—, za abonente pa Din 9.—.

Hrana B za dijake: juha Din 2.—, dve prikuhi Din 2.—, meso Din 2.—; celo kosilo B Din 5.— (po predhodnem naročilu).

Priporočamo članom in družinam zadrukarjev, da se poslužujejo naše menze.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 11

Obračunske cene veljavne od 21. novembra 1938 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	3-30
" Og	"	3-30
" št. 2	"	3-10
" št. 5	"	2-90
" ajdova	"	5-50
" koruzna	"	2-
" " krmilna	"	1-40
" pšenična krmilna	"	1-65
" ržena	"	2-75
Otrobi, pšenični debeli	"	1-65
" " drobni	"	1-40
Zdrob, činkvantin	"	3-25
" koruzni	"	2-50
" pšenični	"	4-
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	6-50

Testenine

Domače

Fidelini	kg	7-
Krpice	"	7-
Makaroni	"	7-
Polži	"	7-
Rezanci	"	7-
Špageti	"	7-
Zvezdice	"	7-

Jalčne

Makaroni	kg	10-
Polži	"	10-

Jalčne v kartonih

Makaroni	kg	11-
Špageti	"	11-
Jajnine vseh vrst	"	17-
A. C. " "	"	18-

Riž

Carolina	kg	12-
Ia	"	8-
Ila	"	7-

Deželni pridelki

Čebula, domača nova	kg	3-
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6-
Česen	kg	6-
Fižol, Ila	"	2-
" prepeličar novi	"	4-
" beli	"	4-
Grah zelen	"	11-
Ješprenj	"	4-
Ješprenjček	"	7-
Kaša	"	3-50
Koruza, debela	"	1-50
" činkvantin	"	2-40
Krompir, novi	"	—90
Leča, Ia	"	11-
" domača	"	4-50
Piča za kure	"	2-25
Ptičja hrana	"	8-
Tropine, lanene mlete	"	2-60
Ječmen	"	2-20
Oves	"	2-20
Proso	"	2-30
Pšenica	"	2-20
Zelje kislo	"	2-75
Zelje kislo, v sodih, Btto	"	2-50
za Ntto	"	9-50
Slive suhe bosanske	"	9-50

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	14-
Rozine, Ila	"	12-
Fige v vencih	"	7-

Jabolka	kg	3-50
Lešniki, tolčeni	"	43-
Limone	kom.	1-
Mandeljni, Ia	kg	52-
Orehi celi	"	8-
Orehova jedrca	"	27-
Pomaranče	kom.	—
Rožiči, celi	kg	6-
Rožičeva moka	"	6-

Sladkor

Kocke	kg	15-50
Sipa, drobna	"	14-
" debela	"	14-10
V prahu	"	15-75
Bonboni	"	25-
" Fourres, Ia	"	40-
" " Ila	"	30-
Kandis	kg	23-
Margo slad	"	44-
Šumeča limonada	kom.	1-

Sol

Fina	kg	4-
Morska	"	2-75

Kava

Perl	kg	70-
Portoriko	"	80-

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi.

Surova, Ia	kg	68.—
„ Ila	„	60.—
Viktorija	„	56.—
Žgana	„	78.—
„ Rio	„	69.—
„ Special	„	91.—
Hag, mali	zav.	14.—
„ veliki	„	27.—

Žitna kava

Ječmenova, slajena za-		
družna	kg	11.—
Ječmenova, zadružna . .	„	7.50
Ržena, slajena, zadružna .	„	12.—
Dr. Pirčeva	„	12.50
Kneipp	„	13.50
Perola	„	13.50
Proja	„	9.—
Žika	„	13.—

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	18.50
„ Franck à ¼ kg	„	19.50
„ Favorit à ½ kg	„	16.—
„ kolinska à ½ kg	„	18.50
„ kolinska à ¼ kg	„	19.—
Enrilo	„	21.—
Figova kava	„	23.—
Redilna kava	„	21.—

Mast

Mast Ia	kg	20.—
„ v dozah	doza	105.—
Čajno maslo Ia gorenjsko	kg	36.—
„ „ štajersko	„	32.—
Kuhano maslo	„	32.—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	*
Hrenovke	kom.	1.75
Jezik, goveji	kg	24.—
„ svinjski	„	*
Kare brez kože	„	*
Kračje	„	*
Kranjske klobase	„	3.50
Meso, prekajeno, vratina	„	*
Ocvirki	„	*

Prsni vršci	kg	*
Reberca, brez kože	„	*
Salama, krakavska	„	24.—
„ letna	„	21.—
„ milanska	„	54.—
„ mortadela	„	*
„ navadna	„	12.—
„ ogrska	„	54.—
„ pariška	„	22.—
„ posebna	„	22.—
„ tirolska	„	22.—
Slanina, hamburška	„	*
„ krušna	„	*
„ papricirana	„	*
„ prekajena, deb.	„	*
„ soljena	„	*
„ tirolska	„	*
Svinjske glave, brez kosti	„	*
Svinjski parklji	„	*
Šunka, domača, kuhana . . .	„	*
„ praška	„	*
„ zvita	„	*
Tlačenka	„	*

* Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

Ribe - pastete

Polenovka, suha	kg	26.—
Rusi	kom.	1.—
Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala doza	„	5.—
„ „ „ velika	„	8.—
Sardine	„	6.50
„	„	5.50
„	„	3.25
„	kom	1.25
Pašteta, jetrna	doza	5.—
„ sardelna	„	6.—
Guljaž, goveji	„	7.—
Vampi	„	7.—

Delikatese

Citronat	kg	100.—
Naš čaj	zav.	6.—
Čaj v dozah	vel. doza	28.—
„ „ „	mal. „	16.—
„ „ zavitkih	zav.	4.—
„ „ „	„	7.50
„ „ „	„	9.—

Čaj v zavitkih	zav.	17.—
„ brazilski „Mate“	„	3.50
„ odprti	kg	135.—
Čokojada à ¼ kg	tabl.	10.—
„ „ 1/10 „	„	4.50
„ „ 1/20 „	„	2.50
„ „ z lešniki	kom.	1.—
„ „ „ 1/10 kg tabl.	„	6.50
„ „ „ 1/5 „	„	12.—
„ „ mlečna 1/14	„	5.—
„ „ 1/7	„	10.—
Drobtine	kg	6.—
Gorčica	„	17.—
„	koz.	6.50
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Guljaž ekstrakt	zav.	3.50
Juhan, mali	stekl.	9.50
„ veliki	„	20.—
„ na drobno	dkg	1.30
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14.—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7.—
Kakao, holandski	kg	50.—
„ I	„	35.—
Kapri	„	50.—
Keksi v zavitkih	zav.	6.—
„ „ „ à 1 kg	„	18.—
„ na drobno :	kg	18.—
„ v pločev. dozah	doza	24.—
Kruh črn in bel	štruca	2.—
Kumarce, kozarec	30.— do	56.—
Kvargelni	kom.	—50
Kvas	kg	38.—
Maggi, mali	stekl.	12.—
„ srednji	„	18.75
„ veliki	„	31.50
„ na drobno	dkg	1.60
„ kocke	kom.	1.25
Marmelada, jabolčna	kg	19.—
„ „ doza	„	20.—
à 1 kg	„	29.—
Marmelada, marelna	„	29.—
„ „ doza	„	30.—
à 1 kg	„	18.—
Marmelada slivna	„	19.—
Med, cvetlični	„	19.—
„ ajdov	„	11.—
„ cvetlični, mali kozar. kom.	„	21.—
„ „ vel. „	„	1.50
„ „ mali lonč. „	„	4.—
„ „ sred. „	„	7.—
„ „ vel. „	„	1.—
Desert šnite	„	1.—
Napolitanke, dolge	„	15.—
„ „	„	15.—
Oblati	zav.	15.—
Otroški piškoti	„	15.—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi.

Ovomaltine, mala . . . doza	10.50
„ srednja . . . „	24.—
„ velika . . . „	43.—
Paradižniki, 1/8 kg . . . „	4.25
„ 1/2 „ . . . „	10.—
Sir, Jason kom.	1.25
„ „ „	7.50
„ emendolski, la . . . kg	27.—
„ Parmezan „	75.—
„ stiški „	24.—
„ trapistovski „	20.—
„ edamski „	27.—
Soda, jedilna „	20.—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding zav.	2.50
Čokoladna krema . . . „	3.50
Čokoladni prašek za puding „	2.80
Malinov prašek za puding „	2.50
Mandelnov prašek za puding „	2.50
Pecilni prašek „	1.—
Pripomoček za vkuhanje „	2.—
Rumenilo „	1.—
Vanilijeva krema „	3.—
Vanilijin prašek za puding „	2.50
Vanilin sladkor „	1.—
Zmes za šartelj „	12.—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . . zav.	3.—
Ingver „	3.—
Janež „	2.50
Kamilce kg	30.—
Klinčki (žbice), celi in zmleti zav.	2.50
Korjander „	2.50
Kumna „	1.—
Lavorjevo listje „	1.—
„ zrnje „	1.—
Majaron kg	57.—
Muškatov cvet zav.	3.—
Muškatovi orehi kom.	—60
Paprika, huda zav.	3.—
„ sladka „	3.—
Piment, cel in zmlet . . . „	2.50
Poper, „ „ „ „	3.—
Vanilija v šibkah velika . kom.	2.—
Žafran zav.	1.—

Tekočine

Kis za vlaganje l	3.50
„ nav., dvojno močni . . . „	3.25
„ vinski „	5.—

Olje, bučno l	14.—
„ italijansko „	20.—
„ namizno „	14.—
„ olivno „	19.—
„ „ la „Medicinal“ „	22.—
Francosko žganje, mala stekl.	10.—
„ „ srednja „	24.—
„ „ velika „	48.—
Brandy, à 0'17 l „	—
„ „ 0'35 l „	28.—
„ „ 0'70 l „	46.—
Liker, Balkan, grenki . . . l	42.—
„ „ sladki „	42.—
„ Pelinkovec „	37.—
„ razni „	38.—
Rum la, à 1/2 l stekl.	34.—
„ la, „ 1 l „	58.—
„ la, „ 1/2 l „	24.—
Esenca za liker „	5.—
Rumova esenca „	8.—
Žganje, borovničar, à 1/2 l „	24.—
„ brinjevec, „ 1/2 l „	19.50
„ hruševac „ 1/2 l „	19.50
„ slivovka, „ 1/2 l „	19.50
„ tropinovec, „ 1/2 l „	19.50
Vino, belo, štajersko . . . l	12.—
„ cviček „	11.—
„ belo, dalmatinsko . . . „	—
„ Opolo „	—
„ Prošek „	26.—
„ Vermut „	30.—
Malinovec, à 1/2 l kg	14.—
„ odprti „	18.—
Radenska voda 14/10 l . . . stekl.	7.—
„ „ 1/2 l „	3.50
Rogaška voda 14/10 l . . . „	7.—
„ „ Donati 1 l „	6.50
Grenka voda Fr. Jožefova . . . „	11.—

Potrebščine za perilo

Mila

Hubertus, sivo kg	9.—
„ navadno „	11.—
„ terpentin „	12.—
Merima „	12.—
Sunlight zav.	2.—
Schicht, navadno kg	12.—
„ terpentin „	13.—
Zlatorog, navadno „	11.50
„ terpentin „	13.—

Pralni praški

„Ena“, milne luske kg	35.—
„Henko“ soda zav.	3.—
Lux „	4.50
Perion „	4.50
Persil „	5.75
Radion „	5.25
Snežinka „	4.50

Ženska hvala zav.	2.50
Radost peric „	2.50
Teksil „	2.50

Druge potrebščine

Soda za pranje kg	2.—
Lug „	3.75
Boraks zav.	2.50
„ carski škatl.	5.75
Škrob rižev „	5.—
„ „ zav.	1.50
Plavilo v kockah „	2.50
Plavilni papir „	1.50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13.—
„ „ „ vel. „	14.—
Pralni stroji, pločev. mali „	15.—
„ „ „ vel. „	17.—
Vrvi za perilo . . . 15 m	Cene po kvaliteti
„ „ „ 20 „	
„ „ „ 25 „	
„ „ „ 30 „	
„ „ „ 35 „	
„ „ „ 40 „	
Obešalniki za sušenje perila kom.	20.—
Ščipalka za perilo „	—25

Toaletni predmeti

Milo, Bobi malo kom.	2.—
„ „ „ veliko „	4.—
„ Favorit „	8.—
„ 7 cvetic „	7.50
„ Glicerin „	5, 9
„ kopalno . . . vel. „	12.—
„ kopalno . . . mal. „	7.50
„ Karbol „	4.—
„ mandeljnov „	6.50
„ Marija „	10.—
„ Olivia mali „	4.50
„ „ „ vel. „	7.—
„ „ „ vel. „	4.50
„ domače „	6.—
„ Osiris „	8.—
„ otroško „	4.50
„ za roke „	8.—
„ Speick „	8.—
„ za britje la „	2.50
„ „ „ Ila tuba	6.50
Cimean, „ „ „	6.50
Chlorodont, „ „ „	8.50
Doromat, „ „ „	6.50
Kalodont, „ „ „	22.—
Odol mala stekl.	35.—
„ „ „ sred. „	65.—
„ „ „ vel. „	8.—
Olje, orehovo, pristno . . . „	6.—
Olje za solnčenje in ma-	18.—
sažo „	13.—
Ustna voda Cimean „	24.—
Kolonska voda . . . mala „	—
„ „ „ vel. „	—

Esenca za kolonsko vodo	stekl.	16.—
Krema za kožo Cimean	doza	10.—
Krema za kožo Elida nočna	tuba	13.—
Krema za kožo Elida dnevna	"	12.—
Nivea krema	doza	10.—
Uran	"	10.—
Parfum	stekl.	16.—
Puder Elida	škatl.	10.—
Vazelin	doza	6.—
Šampon	zav.	3.—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	5.—
"	sred.	6.—
"	vel.	12.—
"	rujava	5.—
"	rumena	5.—
"	bela	5.—
"	sortirana	3.—
Mast za čevlje, črna	"	4.—
"	rujava	4.—
Belin	"	2.—
Olje za mazanje podplatov	stekl.	8.—
Krtače za blato	kom.	4.—
"	mazanje	1.50
"	svetlenje	12.—
Vežalke, črne, kratke	par	1.25
"	srednje	1.50
"	dolge	1.75
"	rujave, kratke	1.25
"	srednje	1.50
"	dolge	1.75
"	usnjene, črne	2.—
"	rujave	2.—

Razno

Brusači	kom.	13.—
Celofan, papir	zav.	2.50
Čistilo za parkete	mal. doza	10.—
"	vel.	20.—
Črnilo	stekl.	3.—
Flit	mal. doza	16.—
"	vel.	29.—
"	s škropilko	kart. 51.—
"	škropilka	kom. 22.—
Grafit	"	—50
Hobby, prašek	zav.	4.—
Hranilniki	kom.	40.—
Kadilo	kg	30.—
Kolofonija	"	7.—
Kladiva za meso	kom.	12.—
Kolesa moška, kromir.	"	1450.—
"	damska, kromir.	1550.—
"	moška, poniklj.	1200.—
Plašči za kolesa	"	60.—
Zračnice za kolesa	"	16.—
Krtače za obleko	"	16.—
"	parkete	27.—
"	ribanje	4.—
"	la	5.—
"	zobe, male	8.—
"	velike	12.—

Krtače za roke	kom.	2.50
"	roke, dvostr.	5.—
"	Mali sadjar	knjiga 5.—
"	Mali vrtnar	" 5.—
Metle, male	kom.	6.—
"	velike	9.50
Metlice, otroške	"	5.50
"	za obleko	6.—
"	posodo	1.50
Morska trava la	kg	4.—
Muholovci	kom.	—75
Nagrobne lučke	kart.	10.—
"	v keram.	
"	lončkah	kom. 3.75
Nočne lučke	škatl.	1.75
Obešalniki, mali	kom.	2.50
Olje za šivalne stroje	stekl.	4.—
Omela, bombažna	kom.	32.—
"	mala	12.—
"	za parkete	24.—
Omelčka za čiščenje ste-		
klenic	7.50 do 15.—	
Pasta za peči	škatl.	3.—
Peharji, srednji	kom.	4.—
"	veliki	4.50
Peresniki	"	2.—
Pergament papir	pola	1.—
Pesek za email posodo	zav.	1.—
"	"	1.50
"	"	2.—
"	alum.	2.50
Pile, trioglate srednje	kom.	5.—
"	velike	5.50
"	plošnate, male	9.50
"	srednje	11.—
"	velike	13.—
Platn. vreč. za ca 8 kg	"	5.—
"	15 "	8.—
"	25 "	11.50
"	45 "	17.—
Prašek za čiščenje zlata		
in srebra	zav.	3.25
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki la	16.— do 49.—	
"	Ila	kom. 10.—
"	IIIa (slama)	4.—
Prijatelj gospodinj (za šte-		
dilnik)	"	110.—
Rahljači, brez ročaja	"	12.—
"	z ročajem	15.—
Sidol	zav.	5.50
Svitol	"	4.80
Sita patent	kom.	20.—
Snažilne gobice za po-		
sodo	"	1.50
Solnice, lesene	"	9.—
Stručnice, male	"	6.—
Stručnice, velike	"	8.—
"	srednje	7.—
Sukanec, bel, črn		
št. 10—12	valj.	4.50

Sukanec, bel, črn		
št. 16—36	valj.	3.50
"	40—60	2.75
Sveče, dolge	zav.	6.—
"	kom.	1.25
"	kratke	6.—
"	kom.	—75
Svečice božične	kart.	4.—
"	čudežne	1.75
Svinčniki, navadni	kom.	1.50
"	tintni	3.50
Šivanke	zav.	1.50
Šmirkovo platno, belo	pola	1.50
"	sivo	2.—
Sparklet steklenice	kom.	150.—
"	patroni, polni	4.50
"	prazni	2.50
Sted Regulator obroči:		
160—220 mm	"	60.—
230—240 "	"	75.—
Sted Regulator plošče:		
18×12 col	"	115.—
21×12 "	"	120.—
Tepači, mali	"	8.—
"	srednji	13.—
"	veliki	18.—
Umetno gnojilo	kg	2.—
Vim	zav.	2.50
Vžigalice	"	10.—
"	škatl.	1.—
Zobotrebci	zvez.	—25
Jedilni pribor, navadni,		
alpaka in kromiran	Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni cenni
"	
"	
"	
Premog, trboveljski, kosovec	Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah, prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.